

Dve povesti

iz pisem

Krištofa Šmida.

A. Golobček. ¶ B. Kanarček.

Poslovenil

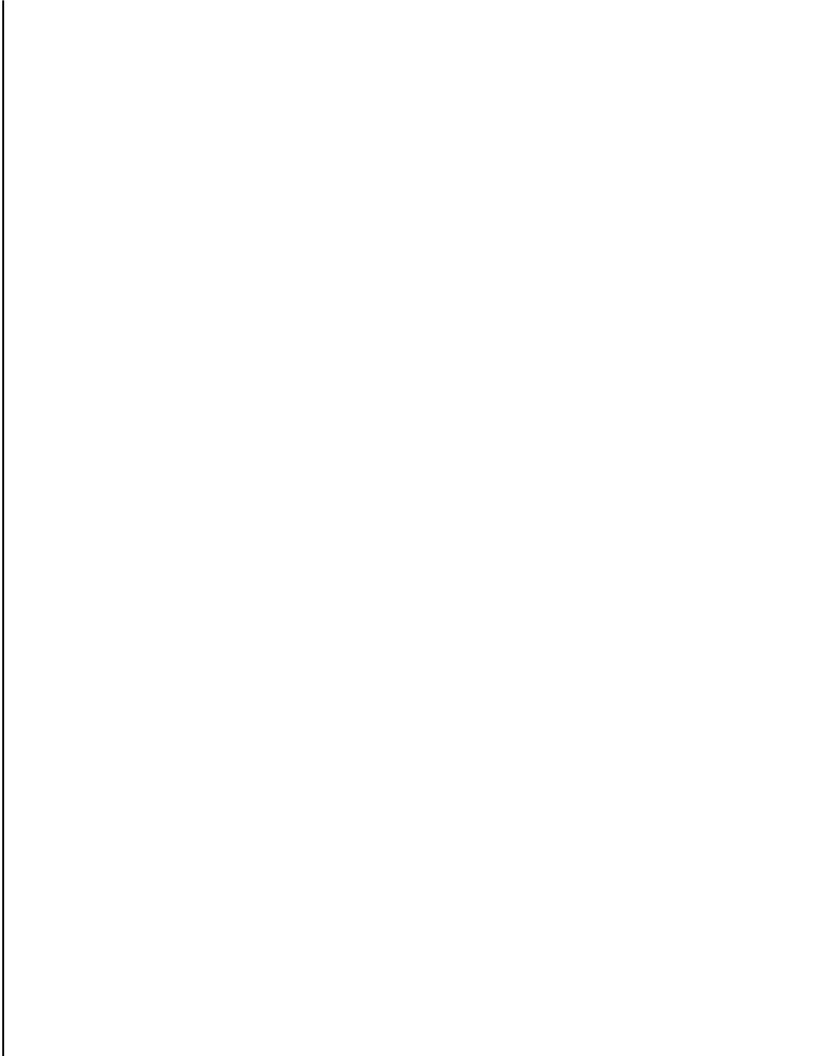
A. P.,

duhoven ljubljanske škofije.

Tretji natis.

V Ljubljani 1887.

Natisnili, založili in na prodaj jih imajo
J. Blasnikovi nasledniki.

 a Sokolovski graščini živel je pred več sto leti srčni vitez Teobald s svojo pobožno ženo Otilijo. Vitez je bil tako blazega, kakor junaškega srca. Za vse nesrečneže po celi deželi se je zelo poganjal, a za vse svoje dobrote še hvale ni zahteval. Radost, ljudi osrečevati, bilo mu je že zadosti plačila. Tudi Otilija je revežem veliko darovala, obiskovala je bolnike po kočah sosednih dolin in Sokolovski grad bil je zavetje vsem ubozim, ki so bili pomoči vredni. Tudi Nežika, edina hči teh plemenitih starišev, deklica kacic osem let, bila je zgolj dobrota in prijaznost do svojega bližnjega. Za-njo ni bilo večje sreče, kakor oveseljevati druge ljudi. Celo družino je vse spoštovalo in kdor koli je visoki stolp Sokolovskega gradu od daleč ugledal, blagroval je dobrotne tam stanujoče ljudi. In gotovo je bil blagoslov božji vidoma nad Teo-

baldom, Otilijo in Nežiko. Dasiravno so veliko razdelili, imeli so vendar vsega dovolj; bili so pa tudi skoraj najbogatejši izmed plemenitaških družin tiste dežele.

Lep, jasen poleten dan je, ko greste Otilija in Nežika po obedu skozi vratica v dvornem ozidji po kamenitih stopnicah na vrt, ki leži navzdol hriba. Z veseljem gledate, kako lepo raste plavkasti vohrov, kako se razcvitajo popki prekrasnih vrtnic; kako se bob ovija ter se črešnje mej začrnelim perjem že rudeče. Nekaj časa postojite pri vodotoku sredi vrta ter se radujete nad igranjem vode, ki bistra ko kristal kviško vre, da potem v solnčnih žarkih blisketeče se kapljice spadavajo ter razširjajo v mavričnem krasu prijetno hladnoto. Potem pa se usedete v lepo zaraščeno lopo, po kateri se ovija vinska trta, ter pridno dodelujete oblačilo za neko siroto. Vse po vrtu je tiho in mirno; le penica vrhu bližnjega drevesa živo žvrgoli in od vodotoka sem bobni čarobno šumenje.

Zdajci hipoma nekaj prileti v utico, tako hitro, da v prvem trenutku še videti ne morete, kaj da je. Obe se strahoma pogledujete. Ko bi

trenil, spusti se pred lopo velik ptič-ropar z razprostrtima perutnicama, a ljudi zagledavši ravno tako hitro tudi odfrči. Nežika je vsa plašna, da se ne gane. Še ozreti se ne upa, kaj da je tako hitro priletelo v lopo. Toda mati jej reče smehljaje se: „Nikar se ne boj! Kaj če neki biti, kakor kak ptiček, ki je jastrebu ubežal.“ Pogleda in vsklikne: Glej, glej golobčeka, belega kakor sneg! Ves prestrašen se ti je za hrbet skrila.“ Prime ga ter se v Nežiko ozre rekoč: „Veš kaj, za večerjo ti ga bom spekla.“

„Kaj spekli?“ pravi Nežika razvneto ter z obema rokama popade golobčeka, kakor da bi ga hotela zažugani smrti oteti: „Ne, ne, mati moja, to ni vaša resnica! Uboga živalica je k meni priletela, kako naj bi jo sedaj mogla umoriti? Le pogledjte, kako je lep! Bel je ko sneg in njegove nožice, le pogledjte, so rudeče, kakor najkrasnejše korale. O, kako mu še srce utriplje! S svojima nedolžnima očescema me tako milo pogleduje, kakor bi mi hotel reči: Nikar mi nič žalega ne stori! — Prav nič ti ne bom storila, ljubi golobček, nisi se zastonj k meni zatekel. Pri meni ti ima dobro biti.“

„Prav imaš, ljubi otrok,“ ji mati prijazno reče, „mojo misel si zadela. Le skusiti sem te hotela. Nesi golobčeka v svojo stanico in daj mu piče. Nesrečnežev, ki k nam pribeže, ne smemo spoditi. Do vseh revežev in tudi do živali moramo biti usmiljeni.“

Mati da narediti golobnjak z rudečo streho in zelenim omrežjem. Nežika ga postavi v kot svoje izbe in ga odkaže golobčku v stanovanje. Vsak dan ga preskrbi z obilno pičo in hladno vodo, včasih pa mu natrese tudi čistega peska. Živalica se kmalu Nežike privadi in je prav krotka in domača. Kakor hitro mu Nežika duri odpre, skoči golobček iz kletke in ji iz roke zoblje zrnica, ki mu jih ponuja. Še zapirati ni treba več hišice, ker sam rad v nji ostaja.

Kadar se dan zazna in Nežika še spi, prileti golobček na njeno zglavje, jo zbudi in ji ne da miru, dokler ne vstane in ga ne napase. Nežika se zaradi tega pri materi pritoži rekoč: „Pa že vem, kaj bom storila, da me ne bo več budil. Zanaprej ga bom zvečer vselej v njegovo hišico zaprla, da zjutraj ne bo mogel ven iti.“ „Tega pa saj ne,“ jo zavrne mati. „Še le

učiti se imaš od golobčeka zgodaj vstajati, kajti to ohrani človeku zdravje in veselo srce. Bi te li ne bilo sram, ako bi bila lenejša od goloba?“ Tako se Nežika navadi za rana vstajati.

Necega dne Nežika pri odprtem oknu šiva, golobček pa pri njenih nogah drobtinice pobira. Toda nenagloma skozi okno zleti in se na bližnjo streho vsede; Nežika se ustraši in zelo zakriči. Mati pride in vpraša, kaj da je. „Oh moj golobček,“ odgovori Nežika kazaje s prstom na streho, kjer golobček sedi in se na solncu greje. „Vabi ga,“ jej reče mati. Nežika to stori in pri tej priči prileti udomačena živalica ter se jej na roke vsede. Te ubogljivosti je deklica neizrekljivo vesela. Na to ji mati reče: „Bodi tudi ti meni vedno tako pokorna, kakor je tebi golobček, in to mi bo še večje veselje delalo, kakor ga ti sedaj občutiš. Kaj ne, da mi boš to radost storila?“ Nežika jej obljubi in ostane mož beseda. Najubogljivšo deklico ima mati odslej v nji.

Necega dne Nežika na vrtu zelju in cveticam priliva. Vsa spehana se vsede k materi na zeleno klop tik vrelca. Golobček, krotak tako, da ga Nežika pusti letati, kamor koli se mu

spoljubi, prileti k studencu vode pit. „Le poglejte mati,“ pravi Nežika, „kako varno po mah-natem kamenji stopa, kako skrbno se varuje ila, ki je med skalicami! Beloto je najtežje obva-rovati in vendar se nikoli ne vidi na njegovem svitem perji najmanjši madežek.“ „In kako ne-marna je včasih Nežika,“ odgovori jej mati ter pokaže na dolgo gosposko obleko. Nežika ni do-voľj varovala svojega oblačila, ko je pri vrelcu v škropilnico vodo zajemala. Sramote orudeči in odslej je njena obleka vedno enaka čistemu snegu.

Necega dne odpotuje Nežika s svojo ma-terjo v mesto, kjer veliko veselja užije. Zvečer domu prisedši koj golobček nasproti prileti ter se raduje njenega prihoda. „Celi dan je po vam žaloval,“ ji reče dekla, „in vas je povsod iskal. Kar čudim se, da je še neumna živalica svoji dobrotnici tako vdana.“ „Res je,“ pravi Nežika, „za ta mala zrnica, ki mu jih vsak dan vržem, ne bi mogel hvaležnejši biti.“ „Ali si pa tudi ti vedno tako hvaležna,“ jo praša mati. „Poglej, danes si se toliko poveseljevala! Ali si se pa tudi že Bogu zahvalila? Ne daj se vsaj od živalice osramotiti!“ Nežiki ni še

prišlo na um, da bi se Neskončnemu zahvalila. Pa odslej ne gre nikdar več počivat, da ne bi se Bogu za razveseljevanja in dobrote presrčno v molitvi zahvalila.

„Ljuba živalica, marsikaj sem se že od tebe naučila in za to ti vem veliko hvalo,“ pravi necega jutra Nežika, ki zgodaj že pri majhni mizi delaje sedi, svojemu golobčeku, ki sedi na voglu mizice, ter jo prijazno pogleduje s svojima bistrima, nedolžnima očescema. Mati pa pristavi: „Najlepše, česar se imaš od njega učiti, ti še ostaja. Lej, čedni beli golobček je ljubeznjiva podoba nedolžnosti, ker je brez zavisti, brez hlimbe, brez zvijač in brez vse lepотиje. Naš božji Odrešenik povedal je to z besedami rekoč: „Bodite priprosti ko golobje!“ — O da bi bila ta blaga priprostost vedno v tebi! Da bi ti ostala neznana vsa zavist in hinavščina! Bog daj, da bi se moglo o tebi reči: „Nežika je nedolžna in priprosta ko golobček!“

In ta srčna želja spolnila se je tudi materi.

II.

Necega dne povrne se vitez Teobald kot zmagovalec velike druhali tolovajev domu, ki so

bili celi deželi velika nadloga ter so razširjali s svojimi groznimi hudobijami velik strah mej prebivalstvom. Zadovoljen in vesel zaradi dobljenega boja sedi zvečer pri kupici vina ter pripoveduje, kako je roparje lovil in sodbi izročeval, druge pa pobijal, tako da je zopet po celi deželi mirno in varno. Povest trpi nekako dolgo. Otilija in Nežika prinesete tedaj svoja lepa kolovrata ter pazljivo poslušaje urno predete. Precej pozno je že, ko vstopi v stanico imenitna zala gospa v črnem oblačilu in bledih lic, ter s sabo pripelje malo gospodično, ki je ravno tako črno opravljena. Vitez, Otilija in Nežika vstanejo ter pozdravijo tujo jim neznano gospo.

Gospa pa reče s solznimi očmi: „Bog vas sprejmi, preblagi vitez! Akoravno vas nisem še nikdar v obličje videla, vendar pri vas pomoči iščem. Jaz sem Rozalinda Visoška in ta-le otrok je moja hči Hema. Znano vam je že morebiti, kako me je Bog obiskal. Moj mož, dobri Adalrik, umrl je za ranami, ki jih je dobil v velikem boji lanskega leta. O koliko sem pač v njem zgubila! Bil je prijazen, ljubezniv soprog in najboljši oče. Pa saj ste ga sami poznali.

Vrhu tega pa je bil predobrotljiv, da bi nam bil mogel zakladov zapustiti; namesto teh pa nam je v nebesih zaslužke pridobil. Sedaj pa nam hočejo še to vzeti, kar nam je v živež potrebno. Moja soseda, dva lakomna viteza me hudo zatirata. Prvi jo na vso moč zvija, da bi me ob lepe njive in travnike pripravil, ki se razširjajo do spodnjega grajskega ozidja. Drugi pa bi se rad velicih gozdov ob severni strani graščine polastil. Oba viteza sta se proti meni popolnoma spremenila. Lakomnost, ki toliko hudega na svetu napravi, preobrnila je prejšnja prijatelja mojega moža v moje sovražnike. Ranjki Adalrik je pač to vse slutil. Umiraje še vas je imenoval rekoč: V Boga zaupaj in v viteza Teobalda in nobeden sovražnik ti ne bo storil najmanjše krivice.“ Spolnite sedaj besede umirajočega tovariša. Kaj čem revica početi, če ob vse pridem in mi družega ne ostane, ko golo zidovje. S Hemo vendar ne morem od skalovja živeti. Ko bi vas kedaj, kar Bog obvaruj, nesreča mojega moža zadela in bi bila kedaj vaša gospa in vaš preljubeznjivi otrok v enaki sili, kakor jaz, — dobili bi gotovo tudi pomočnika, ki bi ju rešil.“

Mala Hema, ki je skoraj enake starosti z Nežiko, približa se vitezu ter ga prosi jokaje: „Blagi mož, nadomestite mi očeta in nikar me ne odpravite!“

Vitez Teobald premišljeva je postoji, prime se po svoji navadi za podbradek ter oči pobesi. Nežika pa ga z milim glasom poprosi: „Ljubi oče, usmilita se jih! Lejte, ko je golobček pred ropnim ptičem zavetja iskaje k meni pribežal, djali so mati: „Nesrečnikov, ki se k nam zateko, ne smemo segnati.“ In ta ljubeznjiva gospodičina in njena mati ste vendar več usmiljenja vredni, kakor kak golob. Otmite ju krempljem teh hudobnih vitezov, ki so ropnim pticam enaki!“

Vitez odgovori ganjen: „Prav imaš, ljuba Nežika, z božjo pomočjo jima bom pomagal. Nisem molčal iz neusmiljenja, prevdarjal sem le, kako bi blago mater in dobrega otroka mogel oteti.“ Vitez ponudi gospej stol, Nežika pa ga k Hemi primakne. Usedete se. Otilija pa gre zavoljo gostov, ki se jih niso nadejali, nekoliko obilnejšo večerjo pripraviti, kajti takrat je bila navada, da so viteške gospe kuho same oskrbovale.

Vitez Teobald jo natanko izprašuje, zakaj viteza toliko tirjata, in reče nazadnje: „Že dobro; kolikor previdim, je vaša tožba popolnoma pravična. Jutri o zori odpotoval bom z nekaterimi konjiki in bom skušal to reč najpoprej z lepo poravnati. Ostanite s svojo hčerko tukaj, dokler se ne povrnem; upam vam napraviti veselje, da boste mogla sama dobre oznanila domu seboj vzeti.“ — Mej tem je večerja pripravljena. Vsi radostno skupaj jedo do pozne noči; komaj pa jutro družega dne napoči, zasede vitez Teobald svojega konja in oddirja s svojimi jezdec.

Neži je to v veliko veselje, da ostane gospodična Hema nekaj dni pri nji. Pelje jo v svojo izbico in na vrt, pokaže ji svojo omaro, svoje cvetice in golobčka. Obe deklici ste kmalo najboljši prijateljici; to pa zato, ker se tudi Hema, ki je od svojih starišev dobro izgojena, lepo vede.

Za nekaj dni pride vitez Teobald domu. „Veselo oznanilo,“ pravi vstopivši v stanico. „Vaša nasprotnika sta od svojih pravic odje-njala, in vsega prepira je konec. Za moje besede sicer nista nič kaj marala, akoravno sem

jima nujino krivico natanko razložil. Ko sem pa slehernemu, ki bi vam le nekoliko žalega storil, boj napovedal, dala sta se umiriti. Le potolažena bodite in dobre volje, blaga gospa! Nobeden tujec ne bode več na vašem polju žel ali v vašem lesu zveri streljal i drva sekal.“

Žalostna gospa je zopet zelo vesela. Hvaležne solze se ji utrinjajo iz oĉeh. „Bog, zvesti varuh udov in sirot,“ mu odgovori, „ki vse dobro povraĉuje, poplaĉa naj vam, kar ste meni in mojemu otroku storili! Neskonĉni naj vas varuje nesreĉ in naj vas otme iz vsaktere nadloge.“

Potem se zaĉne domu na Visoko odpravljati. Obe deklici se poslovite in obilno se jima solzice po licih udero. Nežika hoĉe svoji novi prijateljici kaj v spomin dati. Hema je že veĉkrat želela, tako krotkega golobĉeka imeti. Nežika prinese svojega golobĉeka, pritisne ga še na svoja solzna lica ter ga da, kakor ga ima sama rada, svoji prijateljici. Ker ga pa Hema noĉe vzeti, nastane mej njima pijazen prepir; toda naposled mora Hema vendar odjenjati. Nežika ji vrhu tega podari še zali

golobjak ter ji tako skrbno svojega golobčka priporoča, kakor koli kaka mati svojega otroka, kadar ga tujim ljudem izročuje.

Ko Hema odide, se Nežika skoraj kesa, da je svojega ljubega tička oddala. „Rajši bi bila gospodičini svoje zlate uhaŕe v spomin dala,“ pravi svoji materi. Ta pa jo pouči: „To utegneš drugi pot storiti, ko nas Hema zopet obiŕče. Za sedaj svoji majhni prijateljici nisi mogla nič spodobnejŕega dati. Dragocenejši dar bi ji ne bil toliko prijeten, ker bi jo bil morda ŕe v zadrego spravil. Z darilom, najljubŕe ti reči, akoravno je malo vredna, si jo počaŕtala in ji svojo ljubezen skazala. Nikar se tega ne kesaj. Lej dragi oče je svoje ŕivljenje v nevarnost stavil, da bi zatrti udovi pomagal. Torej je to lepo, da si se tudi ti svojega največjega veselja znebila, ter da si tako ŕalostni sirotici srce razjasnila. Kdor se v mladosti ne nauči, ŕrtvovati ljudem posvetno blago, naj mu bode ŕe tako ljubo, ta ne bo tudi nikdar svojega bliŕnjega resnično ljubil. Taki darovi priŕtevatı so najlepŕim, kakorŕne koli moremo Bogu darovati in nebeŕki Oče ti bo tvoj dar gotovo čaŕtito povrnil.

III.

Gospa Rozalinda s svojo hčerko Hemo zopet mirno, veselo in zadovoljno živi v zidovji svojega starega gradu, ki leži sredi gozdnatega pogorja. Trda noč je že, ko prideta dva romarja do graščinskih vrat proseca prenočišča. Opravljena sta s črnimi haljinami, dolgi romarski palici imata v rokah i za klobukom ostrige. Vratar ju Rozalindi napove. Gospa ukaže moža v spodnjo izbo peljati, jima večerjo napraviti in vsakemu kupico vina prinesti. Po večerji gre s Hemo k njima.

Romarja vesta veliko pripovedovati o obljubljeni deželi. Vsi graščinski ju pazno poslušajo. Gospodičina Hema pa se nad čudnimi povestmi neizrekljivo raduje. V njenem otročjem srcu se vname pobožna želja, tiste srečne kraje enkrat viditi, po katerih je nekdan naš Zveličar hodil. Le to se ji umiluje, da ta želja pač ne bo nikdar spolnjena.

„Ljuba Hema,“ ji reče mati, „vsako uro lahko gremo v obljubljeno deželo in obiščemo Oljsko goro, Kalvarijo in božji grob; le pridno moramo čitati Jezusove zgodbe. Tu božjega

Odrešenika spremljamo po vseh njegovih do-
brotnih stopinjah, poslušamo besede iz njegovih
svetih ust, vidimo ga trpeti, umreti in od smrti
vstati. Če si njegov uk, izgled, njegovo trpljenje,
smrt in poveličanje prav v svoj prid obračamo,
imamo obljubljeni deželo v svojih srcih. Vesoljni
svet bi tako mogel postati obljubljeni dežela.“

Romarja nato poprašujeta po okolici, po-
sebnost pa po Sokolovskem gradu. Viteza Teobalda
ne moreta prehvaliti. „Ako bi nama njegov
grad ne bil preveč od rok,“ pravi starejši
romar, „in ako bi vedel, da ga doma dobodem,
bi že ne maral, da naredim toliko ovinka.“ Roza-
linda ga zagotovi, da ju vodi njujina pot blizo
mimo Sokolovega, in da bo vitez Teobald, ki
je pred nekaterimi dnevi domu prijahal, gotovo
še doma. „No, to mi je pa prav ljubo,“ pravi
romar. „To bo veselje, ko ga v njegovem gradu
dobim. Imam se marsikaj ž njim pomeniti. Jutri
ob zori odrinila bodeva tedaj na Sokolovo.“

Mati in hči romarjema skrbno naročata,
da naj viteza Teobalda, njegovo ženo in hčer
prav lepo pozdravita. Hema še slehernemu majhen
srebernik v pest stisne, ki ga je poprej od matere

dobila, oba prav nujno še proseča, da naj gospodičini Nežiki sporočita, da se ima golobček prav dobro. Ker dobrotna gospa iz njujinih pogovorov sprevidi, da poti ne poznata, ukaže enemu izmed hlapcev, ki je ravno v sobi, da naj jima drugo jutro pokaže pot skozi gorje; potem pa vošči obema lahko noč.

Ko dan napoči, odpotujeta romarja. Deček veselo za njima koraka in iz postrežljivosti še obema torbe nosi. Moža se za dečka kar nič ne zmenita in molče hitita po poti, ki se kmalo navzdol, kmalo navzgor vije. Dospevši vrhu strmega hriba, kjer je steza ravnejša, začneta se mej seboj laški pomenkovati. Deček, ki ju spremlja, je slučajno rojen Lah. Graščinski ga kličejo le za Lenartika, akoravno ime Leonardo, kakor so ga v njegovi očetnjavi imenovali, veliko ljubši sliši. Vitez Adalrik ga je ubogo siroto iz usmiljenja na Nemško seboj vzal. Akoravno se je tudi deček popolnoma nemščine privadil, vendar ni še pozabil svoje materinščine. Tenko in pazno poslušá ter hoče ravno svoje veselje pokazati, da sliši svoj domovinski jezik govoriti, ko ga njunih pogovorov strah in groza spreleti.

Iz njunega pogovora poizve, da to nista prava romarja, ampak da sta se le tako preoblekla, da jima ta kraj ni tako neznan, kakor sta pravila; da sta izmed tiste tolovajske družali, ki jo je vitez Teobald prav dobro opokal, in da hočeta vso svojo zlobo združiti v maščevanji nad njim; da se hočeta v podobi pobožnih mož v njegov grad prihliniti in ga prenočišča prositi, po noči pa da bodeta vstala, njega z ženo in otrokom ter celo družino umoriti, graščino pa oropati in zažgati.

Ko zagledata Sokolovo mej dvema gojzdatima gorama v sinji daljavi, pravi starši razbojnik z imenom Lupo svojemu tovarišu Orzotu: „Lej plentano gnjezdo, kjer prebiva zlodej, ki je toliko najinih tovarišev na morišče spravil. V najstrašnejših mukah mi mora to s svojo smrtjo plačati. Zvezala ga bodeva in v plamenu njegove lastne graščine sežgala.“

„To delo je pa vendar grozno nevarno,“ pravi Orzo, mlajši tolovaj. „Če se nama skazi, godila se nam bo trda. Toda zakladje, katere ima vitez na kup spravljene, so tolike predrznosti vredni.“

„Ubitiga,“ pravi krvoželjni Lupo ves srdit, „mi bo večja radost, kakor mu celo njegovo premoženje pobrati, akoravno se ga ne bom branil. Le ta pot naj se nama po sreči izide, in dosti bodeva bogata. Potem bodeva pa opustivši svoje nevarno rokodelstvo mirnejše živela. Ravno mi pride na misel nekaj prav pametnega. V najlepša vitezova oblačila se bodeva napravila; ti boš nosil njegov plašč, jaz pa njegov vitežki križec, v kateri so biseri vdeleni. Potem pobegneva v daljno deželo, kjer naji ne poznajo, ter bova kot velika gospoda veselo živela.“

„To je vse prav,“ pravi Orzo; „pa ne vem, kako je to, da mi je tako tesno pri srcu.“

„Kaj tesno pri srcu!“ odgovarja Lupo. „Ali ni vse dobro pogledano in pogovorjeno? Ali nimava v tem kraji dovolj pomagačev? Brž ko bodeva na oknu romarske sobe tri sveče prižgala, prišlo nama bo sedem hrabrih in krepkih korenjakov na pomoč, ki že davno vsako noč na to znamenje čakajo. Te bodeva potem skozi vrtna vratica, ki se od znotraj lahko odpro, spustila na dvorišče. Eden izmed njih pozna vse graščinske prehode, stanice in

celice, kakor svojo lastno hišo. Devetero nas bo pa vendar moglo to peščico ljudi poklati. Srčnost velja! Gotovo se bo srečno izšlo.“

Dobrega Lenarta nad temi strašnimi naklepi kar groza obide. Toda dela se, kakor da bi ničesar ne razumel. Za njima greda cvetlice in zelišča trga ter veselo pesmico žvižga. V srcu pa milo k Bogu zdihuje, da bi mogel naklepe hudobnežev ovreči. Tudi sklene, spremiti ju do Sokolovega in vitezu vse razodeti.

Med tem, ko se tolovaja še marsikaj pogovarjata, kako bodeta svoj naklep speljala, spodtakne se stareji na ozki stezi, da se skoraj v prepad prevrne. Toda k svoji sreči na nekem grmovji obvisi. Trnje mu romarsko obleko odpne, in pri tem ugleda Lenart, da ima pod črnikasto haljino škrlatasto suknjo in svitel železen oklep. Tudi ostro bodalce mu odleti. Pa deček se dela, kakor da bi nič ne videl. Stari hudobnež bodalce brž skrije, haljo zapne in se večkrat po strani s srpim pogledom v dečka ozre. Do strašnega brezna zdaj pridejo, v katerega globočini buči hudournik, ki je od dolzega deževja zelo narasel. Ob straneh dvigujete se z grmovjem

obraščeni pečini in dolga, ozka in le ob vrhu obtesana jelka, je v brv čez brezno položena. Starši razbojnik pravi v laškem jeziku svojemu tovarišu: „Mogoče je, da je otroče zagledalo, da sem oborožen, ter bi se mu to ne zdelo kaj prida. Ko pojde čez brv, pahnil ga bodem, da se bo zvrnil v brezno. Potem sva na trdem.“

Ubogemu Lenartu vsi udje utrpnejo. Več korakov od nevarne brvi postoji rekoč: „Črez to brv si ne upam; že sedaj se mi v glavi vrti.“

Stari hudobnež pa mu reče: „Nikar se ne boj, deček, le sem pojdi, te bom čez prinesel.“ Tolovaj gre z razpetima rokama proti Lenartu, da bi ga zagrabil. Ta pa jokaje in tarnaje pred njim beži in je že pripravljen, v grmovje skočiti, če bi mu razbojnik preblizu prišel. „Oh,“ vpije deček ves v trepetu, „pustite me pri miru! Saj se lahko oba čez brv v grozni prepad prevrneva! In ako tudi srečno tje dospem, kako bom pa zopet nazaj prišel? Pustite me domu. Zdaj vama ni treba več vodnika. Ker sta že na stezo prišla in že ni več daleč do Sokolovega, ne moreta več zaiti.“

Mlajši tolovaj pripisuje dečkovo britkost le strašni in nevarni brvi, katere ga je samega groza, ter v laščini reče: „Koj tu doli naj se zvrnem, če je ta trap kaj zagledal, in ako je tudi tvoj oklep in tvoje bodalce vidil, kaj si to če. Najinega jezika vsaj ne ume, torej ne ve, kaj sva sklenila. Tudi bi njegove otroške kvante nikomur ne bile mar ali bi se le malo kdo za to zmenil. Pusti ga, pusti, ubožega revčeka!“

„No, naj pa bo!“ pravi starec. „Da sva pa gotovejša, poderiva to brv. Potem naj pa ta deček vse ve, če hoče. Najinega namena vendar ne more preprečiti. Tam-le je Sokolovo. Veliko ur ob potoku ni nobenega mostu. Prav nemogoče je sem poročati, predno sva svoje delo končala.“

Razbojnika vzameta svoji torbi, pustita dečka stati ter odideta čez brv, ne da bi se mu bila za spremljevanje zahvalila. Prišedši onkraj prepada zavpije Lupo po nemški: „Deček, prav imaš, to je nevarna brv, starosti je že strohnela in na pol segnila. Tu si človek ni življenja svest. Da se kaka nesreča ne primeri, jo bo deva razdrla. Ljudje bodo že trdnejšo napravili.“

Tolovaja ozko bruno v globočino pahneta; z velikim hrupom telebi v prepad in deroči potok ga srdito s seboj odžene. Kakor hitro se preoblečena hudobneža za neko skalo pri ovinku steze skrijeta, spusti se Lenart v tek in leti na vso moč, da bi nevarno poročilo svoji gospej prinesel, ker za nobenega človeka daleč na okrog ne ve, komur bi mogel grozovito skrivnost brez skrbi zaupati.

IV.

Gospa Rozalinda na Visokem v svojem gradu pač ne misli, kolika nesreča čaka njenega vâruha, blazega Teobalda. Gosposdična Hema vedno govori o romarjevih lepih povestih in svojo mater v enomer izprašuje o obljubljeni deželi. Vse mirne po dnevu svoja dela opravljate. Proti večeru, ko solnce že več tako ne pripeka in hladna sapica pihlja, greste z gradu v dolino svoja polja ogledovat. Rumeno klasje se ziblje v rahlem vetriču in obeta obilno žetev; s poznim lanom obsejane pa v nebomodrem krasu razveseljuje oko. Mati in hči se toliko bolj radujete, ker jima je ta lastnina sedaj

kakor v novič podarjena, in se Bogu tem srčnejše zahvaljujete za obilni blagodar.

V tem hipu prispe Lenart, ki je zjutraj romarja spremljal, ves poten in zasopen. „O milostiva gospa,“ kriči in vije svoji roki, „to je pa vendar strašna reč. Ta dva možaka nista romarja, ampak razbojnika in morilca. Viteza Teobalda in vso njegovo družino hočeta umoriti, njegov grad pa oropati in zažgati.“ Deček je tako oslavljen, da ne more dalje govoriti. Pod hruško omahne, ki stoji ob poti, začne pojemati ter skoraj omedli; dolgo trpi, predno more zopet govoriti.

Rozalinda in Hema se strašnega poročila komaj zaveste. „O nebeški oče,“ zaupije mati, „kako grozoviten naklep je to! O preblagi mož, o ljubezniva žena!“

„In dobra Nežika,“ pravi trepetaje Hema, bleda kot mrlič. „O če ona umrje s svojimi stariši, potem jaz žalosti poginem!“

„Hema,“ ji reče mati, „brzo teci v graščino! S spehanim dečkom bom koj za tabo prišla, kakor hitro le morem. Teci na vso moč in družino skličī. Konje naj zasedejo in na Soko-

lovo jahajo, da dobre ljudi nesreče obvarujejo. Dirjajo naj, kar morejo, če nam tudi konji poginejo!“

Hema po strmem hribu tako brzo in urno hiti, kakor divja koza, in pride do grajskih vrat. Na njeni klic vsi domači na dvorišče privrejo. Hema jim v kratkem pove, v kaki nevarnosti je Sokolovo, da ga hočeta hudobneža z ognjem in mečem pokončati. Pričujoči se zavzamejo ter se togotijo nad romarjema; vsi tarnajo, kakor da bi njih graščina gorela.

Za nekaj časa pride Rozalinda in stopi z Lenartom, katerega je med potjo bolj po okoliščinah izprašala, na dvorišče. „Kako morete brez dela tu stati in plakati!“ zavpije. „Zasedite konje, podvizajte se, rešite!“

„To je nemogoče, milostiva gospa,“ pravi hlevar ranjcega gospoda, siv starček. „Una dva zlodja sta že predaleč naprej. Gotovo nimata več ure do Sokolovega. Le pomislite, da imamo po voznem potu petnajst ur do tjakaj in da se že mrači. Kdo bi mogel dolgo od deževja skazeno pot v trdi noči tako naglo storiti? Z najiskrejšim konjem bi si komaj upal pred zoro do Sokolovega prijahati. Naše stare kljuse pa vrh

tega za ježo nič ne veljajo in naši bojni konji bili so koj po smrti ranjcega gospoda prodani. V celi okolici na dolgo in široko ni konja dobiti, ki bi mogel ježo le do polovice pota prestatl.“

Blaga žena postoji z nad glavo sklenjenima rokama. Milo se v nebo ozre in solze se ji po licih udero. „Nikjer drugod ni pomoči, kakor pri tebi o Bog!“ vzdihla iz žalostnega srca. „Usmili se vsaj ti blazih ljudi, ki so se mene v moji nadlogi tako ljubeznjivo usmilili. O Hema, Hema, moli, da Bog uniči naklep teh hudobnežev.“

Hema sklenivši ročici moli z zalitimi očmi: „Ljubi Bog, pomagaj jim, kakor so tudi oni nam pomagali!“ Vsi graščinski pokleknejo in združujejo zdihljaje svoje z molitvijo nedolžne deklice.

„O ljubi moji,“ jih mati zopet ogovori, „dasiravno je težko in skoraj nemogoče, do polunoci na Sokolovo priti, poskusiti moramo vendar! Ena beseda bi vtegnila vsem življenje oteti! Od enega trenutka je vse odvisno. Ko bi le Lenart ne bil tako spehan, in od prenagle hoje skoraj bolan, brž bi tekell; Martin,“ pravi mlademu hlapcu, „saj si tudi ti urnih nog, ti se odpravi,

saj ima pešec trikrat krajšo pot. Sto zlatov ti bom podarila, če v pravem času na Sokolovo prideš.“

„Po nobeni ceni ne morem tega storiti,“ odgovori hlapec. „Kdo bi v trdi noči ozke steze skozi podgorje našel; desetkrat bi se v brezno prekucnil!“

„Pa še edina brv črez hudournik je podrta,“ pristavi Lenart. „Človek bi moral perute imeti, da bi tjekaj prišel.“

„Perute!“ zavpije Hema in veselja se ji oči zablisketajo. „Zdaj sem si nekaj domislila, kako bi mogli na Sokolovo poročilo poslati. Vitez Teobald mi je rekel, da naj s prvega dobro golobčka zapiram, sicer bo hitro nazaj letel. Bodi še tako daleč, je djal, za trdno vem, da bi pot našel. Obesimo golobčku pisemce na vrat, in gotovo ga bo kmalo na Sokolovo prinesel.“

„Bog bodi zahvaljen,“ reče mati; „sedaj mislim, da je našo prošnjo uslišal. Hema, to dobro misel vdihnil ti je tvoj dobri angeljček.“

Hema takoj hiti po golobčka. Mati pa se požuri v svojo stanico ter spiše poročilo na majhen listič. Potem listič trdo zavije in ga priveže na rudeč trak, s katerim je Hema go-

lobčka ozaljšala. Hema spremljana od svoje matere in cele družine nese goloba na planjavo pred gradom in ga spusti. Golob visoko zleti v sinji zrak; nekaj časa se sem ter tje ziblje, ko bi pa trenil, se požene po bliskovo s svojima perutima proti Sokolovemu. Vsi graščinski se radujejo in hvalijo dobro misel mlade gospodične. Vsi spremljajo goloba s sto in sto dobrimi željami in presrčnimi molitvami. Nikoli ni nikjer z zlatom in biseri otvorjena ladija med toliko gorečim blagrovanjem odplula.

Gospa Rozalinda in njena hčerka Hema sta pa vendarle v neznanih skrbeh. „Ali bo golob pač prišel na pravi kraj?“ reče mati. „Če bi kaki ropni tici v kremplje priletel, če bi dolzega letu ne prestal in bi se zapoznil, če bi ga na Sokolovem ne zagledali in ne vpustili, kakšna nesreča bi lahko iz tega nastala!“ Obe se vsedete k oknu, skozi katero se vidi okolica proti Sokolovemu. S hrepenečimi očmi in v vedni srčni molitvi gledate proti tistemu kraju. Neizrečena britka tesnost ju obhaja. Komaj si upate misliti, da jima mora biti ognjen žar na obnebjih znamenje, ali je golob s pismom prišel

na pravi kraj ali ne. Ne premaknete se od okna in trudne oči ne zahtevajo spanja.

Polnoči odbije! Strašen vihar buči v logu, krog in krog Sokolovega trda tema pokriva okolico. Pa groza ju prešine, ko se na tem kraji začne nebo žariti. Obe trepetate in molite. „O Bog,“ vsklikne Hema, „plamen že šviga na kviško — vedno višje in višje! Poglejte, kako ga piš na stran pripoguje!“ Mati in hči skoraj omedlite. Toda strah in groza spremeni se v veliko veselje.

Dozdevni plamen je le zadnji krajec lune, vshajajoče z ognjeno svitlobo v hlapnem zraku, ki visi srpu enaka nad daljnim hribom. Ostanete pri oknu. Pa požar oznaujuočega rudečega svita ne zagledate na nebu. Počasi se jame daniti — in z veseljem in srčno hvalo častite Boga in pozdravljate jutranjo zarjo po prestani strašni noči.

V.

Rozalinda in Hema zdaj za trdno veste, da hudobneža Sokolovega niste v pepel spremenila. Vendar pa še zmirom grozno skrbite, da bi se blazemu vitezu in njegovi družini ne bilo

kaj žalega primerilo. „O kaj bi pač dala za dobro poročilo iz Sokolovega,“ pravi večkrat Rozalinda. „Vse svoje dragocenosti bi hotela za to dati.“

„In jaz,“ reče Hema, „bi ves svoj shranjeni denar rada žrtvovala.“ Kar se je bilo preteklo noč na Sokolovem zgodilo, jima je še sedaj neznano, in drugega jima ne preostaja, kakor potrpežljivo poročila čakati. — —

Vitez Teobald, gospa Otilija in gospodična Nežika se pretekli večer veseli in brez skrbi k večerji vsedejo. Zahajajočega solnca žar sije skozi okrogla okna in razsvitljuje starovito obednico. V tem napove služabnik dva romarja. Vitez jima ukaže dobro postreči. „Po jedi,“ naroča postrežniku, „bodem ž njima govoril. Potem bodeta gori prišla in nam o svojem potovanji pripovedovala. Zdaj jima prinesite vrč vina, da bodeta zgovornejša.“ Sluga odide in Nežika se že veseli lepih pripovedi. Kdo bi si mislil, kakšna nesreča jim je zagrožena!

Ko ravno prav radostni skupaj sede in kramljajo, Nežika nanagloma vsa zavzeta zavpije: „Joj, moj golobček!“ Res je tičica z razpetima perutama pred oknom in vanj kljuje,

kakor da bi prosil, da naj ga vpuste. Nežika okno odpre in brž ji golobček na ramo zleti ter se ji dobrika. „Lej no lej, kako lep rudeč trak ima,“ pravi mati, „in tu celo zvit listek visi, prav menim, da je pisemce. Kaj si otroci vse ne domislijo.“

Vitez list ogleduje in bere napis: „Takoaj čitati!“ — „No to bo pa že prava hitrica,“ pravi vitez smehljaje se. Razvije list, vanj pogleda in obledi. „Oče nebeški,“ zavpije, „to je neznano!“ — „Kaj pa je?“ vprašujete mati in hči vse prestrašene. Vitez listič prečita: „Preblagi gospod! Romarja, ki nocoj k Vam prideta, sta razbojnika velike druhali, katero ste premagali. Starjemu je ime Lupo, mlajšemu Orzo. Pod romarsko obleko imata oklepe in ostre bodalca. Sklenila sta, da hočeta nocoj Vas, Vašo gospo, ljubo Nežiko in vso družino pomoriti, grad oropati in zapaliti. Z Vašo vitežko opravo, z zlatim oklepom in križem, v kateri so vdelani biseri in dragoceni kameni, hočeta še več ljudi prekaniti. Še sedem hudobnežev v tistem kraju čaka dogovorjenega znamenja treh luč na oknu romarske sobe, da bi skrivaj prišli v grad jima

pomagat. Tolovaja jim hočeta po noči okrog polnoči vrtna vratca odpreti ter jih vpustiti. Bog daj, da bi golobček srečen do Vas prišel in da bi bili vsi oteti. Drugače Vam to sporočiti ni bilo mogoče. Hitro, hitro jezdeca pošljite, da nam naznani Vašo rešitev. Hvaležna Vam Rozalinda.“

„O Bog,“ reče mati, „kako prečudna so tvoja pota! Golobček je nebešk poročnik, kakor za časa vesoljnega potopa, ko je Noetu v barko oljko prinesel. O Nežika, kleče hvalimo Boga, kakor nekdej tisti pobožni ljudje na ladji. Ravno tako milostivo nas oteva!“

Tudi vitez se na kolena spusti ter reče s sklenjenima rokama v nebo oziraje se: „O Bog, tebi bodi čast in hvala!“ Potem reče svoji ženi in hčerki, da naj greste v drugo sobo, sam pa obleče jeklen oklep ter zapove dvema korenjaškima vojščakoma, da naj bodeta pripravljena.

Na to da vedeti romarjema, da ju pričakuje. Stopivši v sobano se mu zelo globoko priklanjata in Lupo začne prav sladko in z neizmerno priljudnostjo govoriti: „Preblagi gospod in vitez! Ravno prideva z Visocega in sva poročnika stoternega prijaznega pozdravljanja. O kako sva

pač nesrečna, da po celem svetu slovečega moža gledava od obličja do obličja, viteza, katerega vsi zatrti, vse udove in sirote spoštujejo in ki ga pobožna gospa Rozalinda ni mogla prehvaliti in dovolj povzdigniti. Kako bogaboječa je pač ta gospa! Koliko časti je nama nevrednima skazala, in kako ljubezniva je njena hči, vitka Hema! Angeljček je potoke solz prelival, ko sva o svojem pobožnem potovanji pripovedovala. Toda še cele ure bi vam mogel pripovedovati o blagi Visoški družini. Poročam Vam edino le še to, da se gospa Rozalinda, ljubka Hemica in pa tudi golobček prav dobro počutijo.“

Vitez Teobald se zaradi tega neizmernega prilizovanja, ki ga je že do grla sit, še bolj razsrdi. Vendar se še vzdržuje ter ju resno pa mirno izprašuje: „Kdo sta?“ — „Uboga romarja,“ mu odgovarjata, „prihajava iz obljubljene dežele ter se vračava v svojo očetnjava, v zeleno Turingo, kjer sva rojena.“ — „Kako se pišeta?“ — „Meni je ime Herman,“ pravi Lupu, „in tukajle mojemu stričku Burkard.“ — „Kaj hočeta na tem gradu?“ — „Le prenočišča prosiva,“ odgovarjata globoko se pripogovaje; „jutri bodeva

o petelinjem petji vstala in od tod odriñila. O, pač se bodo domači najinega prihoda veselili!“

„Lažeta!“ zavpije vitez nad njima z grovovitim glasom. „Ni vama ime Herman in Burkard, ampak ti stari hudodelnik si, Lupo in ti mladi malopridnež si Orzo. Nista prišla iz obljubljene dežele, in nista romarja, ampak razbojnika, morilca in požigalca. Turinško ni vajina domovina, tudi nista Nemca. Nista prišla prenočišča iskat, ampak ropat in požigat. Zdaj se vama bodo vajini zločini hudo utepali. Z mečem in ognjem vaji bom kaznoval, kakor sta sama v svojem življenji hudobije uganjala. Lejte si jih no, moj zlati oklep in dragoceni križec hočeta nositi. Hlapci, potegnite znad nju goljufna oblačila, da v svojih lastnih ostaneta. Odvzemite jima orožje in denite ju v železje; vrzite ju v najglobokejšo ječo!“

Ko hlapca storita, kakor jima je bilo ukazano, posvetita se oklepa na hudobnežih. „O grda hinavščina,“ pravi vitez, „na videz bogaboječa pobožnost, v srcu pa peklenska hudobija! Že ta predrznost je smrti vredna!“ Nato ju križem vklenejo in v stolp vržejo.

Ko sta oba v temni ječi, pravi mlajši jetnik: „Le temu se čudim, da vitez vse natančno ve. Še celo to, kar sva se po poti pogovarjala, da hočeva njegovo obleko in križec nositi ter po vitežki živeti. Pa ne, da bi bil deček razumel laščino in da naji je izdal?“

„Tu bi moral skozi graščinsko okno prileteti,“ mu odgovori starec; „dobro sem pazil in graščinskih vrat nisem iz oči spustil. Živega človeka ni bilo čez most, kar sva tukaj. To ni nikoli po pravici. Vitez ima zavezo s peklenščekom.“

Stari zločinec tako obdivja, da začne viteza strašansko preklinjati. „Ta grozovinski Teobald,“ pravi s penastimi ustmi, „je edini kriv vse najine nesreče.“ Trdovratnež le noče spoznati, da se jesam s svojimi hudobijami v nezgodo pripravil.

Orzo mlajši razbojnik, pa se jame jokati ter starcu očitati: „O da tvojemu nagovarjanju ne bi bil verjel! Zlate gradove si mi obetal in sedaj me čaka najostudnejša smrt. Vedno si tajil, da so najina dela pregrešna in da Bog hudobije na onem in velikrat že na tem svetu kaznuje. Pa neki notranji glas mi je vse

drugače pravil in mi zažugano kazen napovedoval. Da bi bil vendar ta glas slušal! Čemu so mi sedaj vsi naropani zakladje? Mar bi se bil živil od najslabšega dela, od drvarije ali vožnje, in si ohranil čisto vest, kakor da sedaj tu v temni ječi sedim. Toda sedaj me je dosegla roka najvišjega sodnika, ki vidi in sliši najskrivnejša dejanja in misli. O, da bi vsaj na onem svetu milost zadobil! Da bi pač najina kazen bila slehernemu v svaritev, da naj se varuje požljivosti do bogastva in slasti, in naj ne zapusti edine prave poti poštenosti! Da ne pogrezne v brezno tolikih nadlog, v kakoršnih sem jaz!“

Graščinski vojniki imajo pa na vitezovo povelje še nekaj družega opraviti. Koj ko se zmrači in zvezde na nočnem nebu že migljajo, postavijo tri goreče sveče na okno izbe, ki je bila sicer navadno odkazana romarjem in drugim poštenim potnikom v prenočišče. Potem gre vratar, na katerega razumnost se vitez najbolj zanaša, s sedmimi vojščaki na dvorišče in preži pri vrtnih vratih na dohod tolovajev. Dolgo jih zaman čakajo. Polnoči odbije! Luna prisije izza gorovja in obsveti začrnelega stolpa vrh. Hlapci

so radi tega zelo nejevoljni, češ, sedaj bo ves naš trud prazen in zlodje nas bodo koj spoznali in nam ušli. „Nekaj sem se domislil, da jih bomo gotovo v pest dobili,“ pravi vratar, ter odide, potem se pa zopet koj povrne. Opravljen je v romarsko obleko enega izmed zaprtih tolovajev. „Tacega-le me ne bodo spoznali,“ pravi stavec. „Vi pa stopite za steber pri grajskem obzidji, da vas prekmalo ne zapazijo.“

Zopet jih čakajo nejevoljni: Za nekaj časa nekdo na vratca potrklja. Vratar tiho odpre. Tolovajev eden stoji pred vratmi ter mu ne spoznavši ga v romarski obleki reče na skrivnem: „Ali smo prav prišli?“ — „Prav, prav,“ mu odgovarja vratar ravno tako skrivnostno, „le tiho bodite in vsi vstopite!“ — Vseh sedem drug za drugim se splazijo po prstih skozi vrata. Žveplo in smolo neso seboj in slednji ima meč pripasan. Ko so vsi notri, vratar duri zaklene in zavpije: „Zdaj pa le!“ Pri tej priči skočijo hlapci iz vseh kotov, planejo na razbojnike in vsak se enega poloti. Ko bi trenil, stoji tudi vitez sam z mnogimi vojščaki na dvoru, temo razsvetljuje mnogo svetil in meči se blisketajo

v strah in grozo presenečenih hudobnežev. Niti jim ne dostaja časa, da potegnejo meč iz nožhic. Skoraj brez truda so v malem času premagani, zvezani in v ječo vrženi, kjer jih čaka plačilo za neštevilna zlodejstva.

„Tako se godi vsakteremu,“ pravi vitez, „kdor uganja hudodelstvo, in kdor družemu jamo koplje, ta slednjič sam vanjo pade.“

VI.

Na Visokem gospa Rozalinda in njena hči Hema pričakujete še zmirom s hrepenenjem in britkostjo poročila s Sokolovega. Hema hodi vsako uro po desetkrat na čuvajev stolp gledat, ali ne dohaja že kak konjik, tako, da se ji že tema dela pred očmi. Ko poldan že odzvoni, in še ni nikogar videti, postane zopet obema zelo tesno pri srcu in nova groza ju obide. Proti mraku, ko je Hema zopet na stolpu, zagleda na cesti voz, ki se bliža gradu in ki ga spremlja več jezdecev. Hema hiti po stopnjicah in vsa radostna kliče materi: „Že gredo! Koj so tukaj!“ Mati in hči jim hitite nasproti.

Vitez Teobald, njegova soproga in hči odpravili so se že na vse jutro na pot, da bi jima veselo novico prinesli in se jima zahvalili. Ko ju vitez Teobald zagleda, hitro raz voz skoči, ravno tako Otilija in Nežika, ter ju prav prijazno pozdravi presrčno se jima zahvaljujoč. Vsi se neizrekljivo radujejo in gredo peš v grad, mej potjo pa se izprašujejo, in si pripovedujejo dogodke zadnjega dne.

Večer svojega srečnega shoda obhajajo po toliki prestani nevarnosti z veselico. Vsi so prav dobre volje in se pogovarjajo edino le o tej zgodbi. Tudi Lenart, ki pri mizi streže, jim mora še enkrat vse povedati, kaj da sta razbojnika mej sabo govorila, kar prav rad stori. Zlasti povdarja, kako da je mlajši tolovaj zanj prosil pri tistem prepadu, da bi ga starec ne vrgel v vodo. „Radi tega prosim tudi jaz sedaj za nesrečneža,“ nadaljuje Lenart, „ker vendar še ni tako hudoben, da bi mu kaznen nekoliko zmanjšali.“ Vsi pritrdijo dobrosrčnemu dečku.

H koncu pojedine poprime vitez Teobald srebrni kozarec rekoč: „Gospodična Hema, Bog vas živi! Le vaša srečna misel z golobčkom

nas je Sokolovce rešila, da sedaj-le nismo pod razvalinami pogorele graščine pokopani!“

„O ne, ne,“ odgovarja pohlevna deklica in rudečica jo oblije. „Nežičina prijaznost, da se je ubozega golobčeka usmilila in njena dobrotljivost, da mi ga je podarila, je pravi vzrok, da se je ta dogodba tako srečno izšla. Njej pristojna vsa čast!“

„Hvala Bogu,“ pravi Rozalinda, „da smo stariši z vama obema prav zadovoljni. Toda deklici, radi tega se nikarte prevzeti! Lejte, ubogi sirotek Lenart, ki je iz hvaležne ljubezni do naših dobrotnikov ves zasopen in prepoten domu pritekkel, je brez primere več storil, ko ve dve obe!“

„Resnično,“ vsklikne vitez Teobald, „prav imate milostiva gospa.“ Vina nalije v svojo srebrno kupico ter dečku napije rekoč: „Bog te živi!“ ter mu jo poda. „Pij na naše zdravje! Ker imaš tako blago srce in ker te tvoja dela tako vrednega store plačila, povzdignem te s tem za svojega oprodo.*) Ostani vedno tako plemenit, in srečen bodeš na tem in onem svetu.“

*) Oproda = oroženosec.

Otilija pa pristavi: „Tudi dobremu in usmiljenemu Adalriku se spodobi hvaležna solza! Ako bi ne bil ubozega dečka milostivo na svoj grad seboj vzel — kako bi bilo danes z nami?“

„Res je,“ pravi Hemina mati, „dobrota, ki jo je ranjki Adalrik ubogemu sirotku skazal, povrnena nama je stotero z vašo rešitvijo, ki naji toliko veseli, kakor da bi se bila nama prigodila. Ali se je pa vitez Teobald proti meni in moji hčerki manj plemenitega skazal? Njegova blagodušnost, s katero se je za mene vdovo in mojo hčerko proti nasprotnikom potezal, ni brez plačila ostala. Njega, najinega rešenika, je Bog zopet otel. Ravno tako je Neskončni, ki vse dobro plačuje, dobrotljivi Otiliji in prijazni Nežiki nujino ljubezen do naji povrnil. Njemu bodi čast in hvala!“

„Res je,“ sklene vitez, „Bogu pristuje kakor vselej, tako tudi sedaj prva hvala! Milostivo se je na nas ozrl in je z nedolžnim golobčkom čudne reči nad nami storil. Njemu bodi večna čast! Tako pa tudi mi do blazih ljudi ne bodimo nehvaležni! Kar moj meč ni premogel, mojo lastno graščino zvitega in prekanjenega

poguba obvarovati, to je gospodična Hema s svojim golobčkom izvršila. Tudi žene, da celo otroci so v stanu mnogo dobrega storiti, če so blazega srca in če le v Boga zaupajo, kakor Rozalinda in Hema. In ker bo gospodična Hema to graščino enkrat v svojo lastnino dobila, in ker je v svojih otročjih letih cesarstvu mejno trdnjavo brez meča ohranila, prosil bodem cesarja za dovoljenje, da bo smela belega goloba z zeleno vejico v svojem grbu imeti.“

Otilija mu reče: „Prav lepo si si to zmisлил, ter moraš tudi uresničiti svoje besede. Jaz sama pa bi tudi hotela Hemo s čem razveseliti.“ Pomigne svoji hčeri. Nežika gre vun, in koj potem prifrči golobček v sobo. Nežika ga je v pletenici seboj prinesla, kar pa svoji prijateljici ni povedala. Golobček se vsede na Heminu razpeto roko. V kljunčku ima na njeno veliko radost zlato oljko, v katero so vdelani mnogi dragoceni kameni. Otilija pa pravi: „Zlata oljka, lepa podoba rešitve iz nesreč, bodi vam ljuba Hema, znamenje naše hvaležnosti. Moja ranjka mati so mi jo nekdaj podarili in namesto igle vtikala sem si jo v lase, v kar je

tudi namenjena. Ko so mi pobožna mati oljko dali, povedali so mi pesmico, ki se je v tej zgodbi tako lepo spolnila :

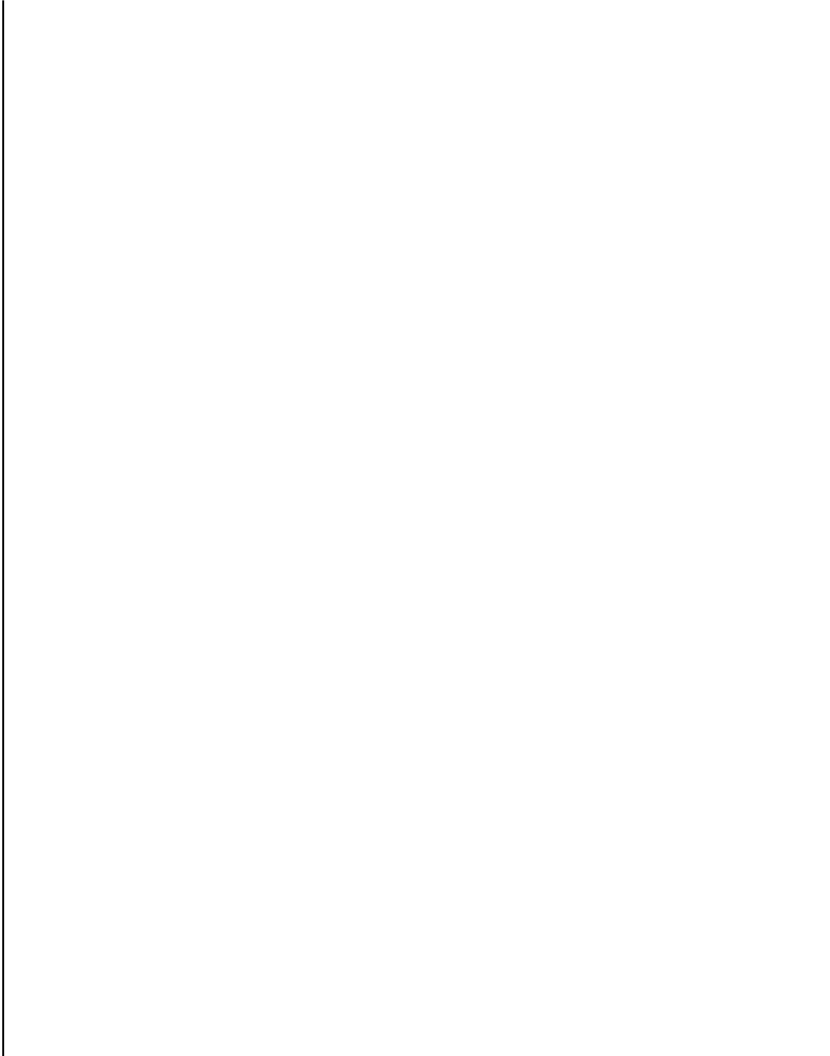
V nesreči le k Gospodu pribežimo,
Ko Noe se na njega zanesimo;
In rešil nas bo vseh nadlog
Predobri in mogočni Bog.

. B.

Kanarček.

isti nešrečni čas Francostva, ko je bil nesrečni kralj Ljudovik XVI. s prestola pahnen in mnogo plemenitih družin v največjo revščino zakopanih, živel je unkraj reke Rene družina Erlavska. Erlavski gospod je bil preblag, lep mož, njegova žena dobra, ljubezniva gospa, in njuna otroka, Karol in Lenčica, bili sta živi podobi svojih starišev. Kakor hitro se je pričela ona strašna vstaja, zaradi katere je po celi Evropi toliko krvi teklo, preselil se je Erlavski s svojo družino iz velicega mesta na svoje najodročnejše posestvo med Reno in Voglaškim pogorjem. Tukaj na svojem gradu, ki je bil s podložno mu vasjo vred obdan s skalovjem, vinogradi, rodovitnim poljem in plodonosnim drevjem, živel je ločen od svetovnih homatij edino le svoji rodbini v miru in tihoti.

Njegove podložnike, ki so v njem svojega največjega dobrotnika častili in ki so ga sicer le nekaj tednov v letu videli, je močno veselilo, da ga imajo sedaj stalno mej seboj. Neizrečeno veliko dobrega jim je storil. Cela okolica bila je vrtu podobna; blagi mož jo je v raj spremenil.

Dobri oče se je srečnega štel, da je mogel tukaj učenik biti svojima otrokoma. Najslajše ure bile so mu tiste, kadar ju je bogočastva učil. Za trdno je bil prepričan, da more le vera človeka v resnici zmodriti, da mu le ona da pravo vrednost, da ga osreči ter v nadlogi in smrti potolaži. Blaga mati, ravno takih misel navdana, bila je pri tem nauku vselej pričujoča ter je iz svojega občutljivega in pobožnega srca včasih tudi kako prilično besedico pristavila. Posebno sedaj, v času tolike nevarnosti, je oče živo govoril o božji previdnosti in o zaupanju v Boga. Kadar se je mati v svoja otroka ozrla, ki bodeta na tem grešnem svetu živela, pri čemur je njeno dušo prešinila misel na božjo ljubezen, ki vse vlada in vodi, zaigrale so ji v očeh svitile solzice, solzice žalosti in veselja obenem, in besede njene imele so moč in življenje v sebi. Kajti kar

iz srca pride, gre tudi v srce. Dobra otroka pa sta prav pazno poslušala in skrbna ljubezen ljubečih starišev ginila je mlada srca ter ju vodila po pravi poti pobožnosti. Pri vseh nevarnostih, ki so jih krog in krog obdajale, bili so stariši in otroka dobre volje in veselega srca.

Poleg verouka poučeval ju je pa oče tudi v vseh družih potrebnih in koristnih znanostih; tudi ne opušča, ju v tem izuriti, kar vzbuja čut za lepoto in kar človeško življenje lajša. Pri tem pa je prav dobro glasovir igral ter je tako lepo pel, da ga ni nihče drug prekosil, kakor samo njegova žena. Malega Karola vadil je glasovir igrati, krotko Lenčico pa peti.

Oče zložil je za svoja otroka navlašč pesmico ter ji pristavil priprosto godbo, da je deček s svojimi malimi ročicami prav lahko svojo sestrico pri petji spremljeval. Mati o tem še ni nič vedela; otroka sta ji hotela s pesmico nenadjano veselje napraviti. Necega viharnega večera sedi cela družina v sobi ter se po navadi zabava z godbo; ko mati nekoliko lepih pesem s svojim prečistim glasom odpoje, vstane oče od glasovirja, na katerem je svojo soprogo pri

petji spremljeval, rekoč: „No, Karol in Lenčica, pokažita sedaj svojo umetnost!“ — Karol začne na glasovirji igrati, Lenčica pa s svojim šibkim glasom strahoma, pa prav ljubko zapoje:

Vseh zlegov na svetu
 Se nič ne bojim;
 Pri našem Očetu,
 Vem, moč zadobim,

Se treskanje sliši,
 Vetrovi buče;
 Potihnejo piši,
 Ko Bog zapove.

Če tudi razmeče
 Gospod vso zemljo —
 Moj duh ne trepeče,
 Se vzira v nebo.

V vsem Bogu se vdati,
 Je prava modrost;
 Kdor to če spoznati,
 Bo našel blagost.

Neskončna dobrota
 Je Bog do ljudi;
 Zato mi britkota
 Srca ne kali.

Mati se te prve pesmice svojih otrok zelo razveseli. Nobena še tako umetna glasba na kraljevem dvoru ji ni toliko radosti napravila. S solznimi očmi objame svoja otroka, rekoč: „Bog, ki vaji je doslej varoval, vama bo tudi v prihodnje mogočen zavetnik.“

Pri tej priči se sobne duri odpro, oborožene ljudske straže, po vojaško napravljene, pridivjajo v izbo: vodnik pokaže ukaz, da mora blazega očeta vjeti. Takoj zgrabijo Erlavskega, da bi ga v mestno ječo odpeljali. Dotični ukaz mu očita, da je kraljev pristaš in sovražnik slobode. Mati se vrže k nogam razdivjane straže, ki s svojimi temnimi obrazi in kamnitimi srci trdovratno pred njo stoji. Nesrečna žena vije roke in vroče solze teko po njenem strahu bledem licu. Tudi otroka povzdigujeta svoje šibke ročice in milo prosita, naj jima očeta ne vzemo. Solza solzo pobija in srce strahu trepeče

— vse zastonj! Še ene ure mu ne dovolijo, da bi si nekaj potrebnih reči za žalostno prebivanje v ječi pripravil; takoj mora od svojih dražih. In ker ga mati plakaje objame ter se otročiča njegovih kolen oklepata, iztrgajo ga jim s silo in surovo iz rok ter odvedejo v ječo.

Kdo naj popiše plakanje zapuščene matere in njenih otrok! Vojaki jih še iz stanice ne puste, da bi se ta dogodek po vasi, v kateri je Erlavski gospod toliko priljubljen, prehitro ne razglasil. Materi se strahu kolena šibijo; s sklenjenima rokama svoje zalite oči k nebu povzdiguje, otročiča pa se k nji pritiskata. Pa blaga, pobožna mati se kmalo zopet zave. „Preljuba otroka,“ jima reče, „nikar tako naglo ne zgubimo zaupanja v Boga, ki nam je to veliko trpljenje poslal; milost nam bo dodelil, da bomo mogli vse nezgode voljno prenašati. Vse muke naše spreobrnil bo v srečo našo, žalost v veselje. Radostno in zaupljivo recimo : Gospod, tvoja volja naj se zgodi!“

II.

Nesrečna žena si je vse prizadjala, da bi svojega ljubega moža otela. Kakor hitro je

straža odšla, hitela je v mesto. Ko je do sodnikov prišla, pričala je za nekrivdo svojega moža, sklicevala se je na celo sosesko, kako tiho in samotno je živel, da se za svetovne homatije ni čisto nič zmenil in da o njih ni z nikomur govoril. Vrgla se je sodnikom pred noge, pa ni bilo drugače, kakor da bi bila kamenje prosila. Ni ga bilo srca, ki bi se bil dal omečiti. Pač pa je morala slišati, da so njenega moža že obsodili in da ga čaka v nekaterih dneh — krvava smrt.

Ko se tretji dan povrne, je graščina od vojakov zasedena. Polastili so se celega njenega premoženja, graščino oropali ter jo pre naredili v vojašnico. Ne vpuste je več, in žalostna se mora od tod podati. Tarna in joka se po svojih otrocih, ker nihče ne ve, kam da sta prešla. Vsa njena družina je razkropljena. Mrači se že. Ne ve, kam bi se obrnila, kje bi prenočišča iskala.

V tem jo sreča Rikard, njen stari, zvesti služabnik, ter ji reče: „Ljuba, dobra, milostiva gospa! Niti trenutka si niste svesti, da bi vas ne vjeli. V nevolji vam je nekaj besed o nebovpijoči krivici in grozovitosti, o zatiranji svete prostosti ušlo. Vstaši čuli so to govorjenje in

takoj svojim krvoločnim poveljnikom povedali. Drugače se niste v stanu rešiti, kakor v urnem begu. Skrivati vas je prenevarno. Soproga ne morete rešiti; če tukaj ostanete, dohitela vas bo grozna smrt. Vaša otročiča sta v moji hiši. Le pojdite z menoj! Svojemu bratu, staremu ribiču pri Reni, sem že vse naročil. Še nocoj vas bom k njemu pripeljal, in srečno vas bo črez reko v varnost spravil, kajti le tako si morete življenje oteti.“

Tako prideta v vas do hiše Rikardove. Pa tukaj nesrečno ženo nova žalost čaka. Lenčica je ravno isti dan, ko je mati odšla, strahu in bridkosti zbolela. Ravno nocoj je bolezen zelo huda. Ubogo deklico mrzlica grozno trese. Ne zaveda se več in še svoje matere ne pozna. Zaradi tega hoče ta na vsak način ostati, da bi svojemu ljubemu bolnemu otroku sama stregla. Zdravnik pa, ki je ravno pričujoč, ji to za trdno prepove, rekoč: „Bolnici se ne bo več zboljšalo, ne bo se več zavedla. Le mrtvo si jo mislite. Vaša pričujočnost ji ne bo nič pomagala; vaša dolžnost pa je, milostiva gospa, da sama sebe rešite.“

S pobitem srcem, z bledim obrazom in solznimi očmi stoji pri postelji svoje hčerke in se ne more od nje ločiti. Zdravnik jo s silnim nagovarjanjem lepo za roko prime, da bi jo proč peljal. Dve stopinji stori proti vratom, tu pa se začne tresti, obrne se z razprostrtima rokama, oklene se svoje hčerke in vsa obupna reče z milim glasom: „Ljuba Lenčica, nikakor te ne morem zapustiti. Nič ne maram za svoje življenje. S teboj hočem umreti!“

Stari Rikard in njegova dobra žena jo prosita s povzdignenima rokama, da naj se brž na pot odpravi, in oba ji za trdno obljubita, da bodeta za bolno deklico skrbela, kakor za svojo lastno hčer. „Noč je že,“ pravi Rikard, „in le v temi vam je mogoče ubežati. Obotavljanje je nevarno, in lahko ne le vas predobra, milostiva gospa, ampak tudi mene in mojo ženo ob življenje pripravi; kajti po postavi se vsakdo v smrt obsodi, kdor bi po noči kogar koli pod svojo streho imel in bi ga gosposki ne naznanil.

„O moja ljuba Lenčica,“ reče potrta mati svoji hčeri, „ako ti na tem svetu ne morem z ničemur več postreči in ako bi s svojo nav-

zočnostjo utegnila te dobre stare ljudi na morišče spraviti — pa pojdem v božjem imenu. Bog te obvaruj, preljubi angeljček, le pojdi v prebivališče miru, kjer nedolžnost več ne trpi, kjer se ljubeča se srca več ne ločijo.“

Mali Karol, ki stoji zraven matere, prime svojo sestrico plakaje za roko rekoč: „Le vesela bodi, ljuba Lenčica, saj boš lep angeljček v nebesih. Tam nad zvezdami ti bo bolje, kakor tukaj na zemlji, kjer moramo v tolikem strahu in v vednih britkostih živeti. Oh, kako rad bi šel s teboj!“

Mati sedaj poklekne k postelji svoje ljube hčerke in moli v nebo ozrta: „Tebi, o Bog, naj bo dana v daritev in tvoji milosti in usmiljenju naj bo izročena!“ Na to utihne, urno vstane, poljubi Lenčico, prime Karola za roko ter hiti vsa v trepetu skozi vrata, ne da bi se še enkrat po ljubem otroku ozrla.

Erlavska gospa odpravi se sedaj na pot. Zvesti služabnik koraka naprej obložen z nekaterimi potrebnimi rečmi, katere je za to na tihem pripravil. Uboga žena pa stopa za njim ter pelje ubozega dečka za roko. Niti besedice

ne spregovore. Velik piš nastane, in huda ploha se vlije. „Ta vihar, to deževje, ta neznana tema,“ pravi starček natihoma, „so zgolj božje dobrote, ki nas preganjalcev varujejo. Ob jasni svitli noči bi nas gotovo zasačili. Tako se to, kar se nam strašno dozdeva, vselej v našo srečo izide. Taka je z vsemi nadlogami, viharji in temnimi poti našega življenja.“

Prišedši do ribičeve hiše stopijo v sajnato izbo, v kateri temna lučica brli. Pošteni ribič plemenito gospo in dečka v svoji koči srčno pozdravi. Med tem, ko z Rikardom čoln v Reno spravlja, prinese ribčevka gospej in dečku gorke juhe, kruha in vina. Strahu in mraza prevzeta le malo zavžijeta. Ko moža prideta, peljeta ženo k reki. Luna v zadnjem krajcu je že iz zagorja, posije skozi pretrgane oblake in črno temoto malo razsvetli. Ubogo ženo groza spreleti, ko v strašni noči sredi viharja in deževja stoji ob široki šumeči reki, ko zagleda slabi čolnič, v katerem je komaj za dva človeka prostora in na katerem se ima s svojim otrokom črez Reno prepeljati. Možja ji srčnost nagovarjati. Stari ribič stopi v čoln in primši

za veslo pravi s pobožno zaupljivostjo: „Bog nam bo na uni kraj pomagal.“

Rikard se sedaj od svoje dobre gospe poslovil. Ko so vojaki po graščini ropali, odnesel je zvesti služabnik zlato uro in dva prstana, v katere so bili biseri vdelani. Vse to izroči Erjavski gospej. Priloži tudi nekaj zlatov, ki si jih je v službi pri nji prihranil; toda ne pove, da so njegovi. Z zalitimi očmi ji roko poljubi, dečka pa jokaje objame. „O milostiva. dobra gospa“ se poslavlja, „star sem že in gotovo vas in ljubega Karola zadnjikrat vidim. Zdaj vam ne morem več pomagati, pa dobrotni Bog bo že za vas skrbel. Še vesele dni vam bo dal doživeti. Tako dobra gospoda ne more ostati nesrečna. Rad bi vas spremil, pa morebiti mi bo mogoče, blazega in plemenitega gospoda rešiti. Vse kar morem storiti, poskusil bom v njegovo rešitev.“ — Vsi se jokajo. Mati mu se srčno priporoča, da naj skrbi za njenega nesrečnega soproga in bolno hčerko. Starček ji obljubi, ter ji pomaga v čoln.

Ko odrinejo se Rikard na bregu na kolena spusti ter roke proti nebu povzdigne: „Tu le bom klečal in Boga prosil, da se srečno prepeljajo.

Ne vstanem poprej, dokler se brat ne povrne z veselim poročilom, da sta oteta. Bog daj, da bi jima mogel kedaj ravno tako radostno vest prinesti o blagem gospodu in ljubeznjivi hčerki.“

III.

Erlavska gospa se s sinkom srečno prepelje čez Reno, ter je na varnem. Toda tu ji ni ostati. Stanovanje je tukaj ubežnikom pretežavno in tudi vojska se vedno bolj bliža. Po Rikardovem nasvetu obrne se ob Reni proti gorati Švici. Gotovina njena se je zelo stisnila. Prebivališča v Švici, tako ji je bilo povedano, so zelo draga. Tedaj ji svetujejo, da naj si išče stanovanja na Švabskem. Ko se dolgo po teh krajih mudi, pride do Tirolske meje. Naposled jo nek priljuden človek zagotovi, da jo star Tirolec rad v svojo hišo vzame.

S svojim malim Karolom se nategoma na pot poda. Vodnik, ki ji tudi vso imovino nese, gre pred njo. Visoko hribovje in globoke doline prehodi ter slednjič dojde na vrh strme gore, raz katere zagleda v vrtoglavi globini ozek zelen dol. Ob desni strani, na strašnem visečem pečovji je nekaj nizkih lesenih bajtic s plošnatimi, skoraj

ravnimi strehami. Sredi tega samotnega sela kipi kviško vrh zvonika majhne kapelice. Ob levi strani je pa reber obraščen s črnim jelkovjem, za katerim dviguje hribovje v oblake dva s snegom pokrita vrhunca, akoravno je v nižavji že vse zeleno in v cvetji. Vodnik pokaže s palico v dolino rekoč: „To je Črnapeč! Tu doli stanuje pošteni starček, ki vas bo k sebi vzel.“ Erlavska gospa vzdihne hvaležna k Bogu, da bode vendar našla kraj, na katerem bode mogla mirno živeti, ter se poda navzdol po ozki stezi.

Tirolec, krepak starček, pride njima z veseljem in prijaznim obrazom naproti. Akoravno ne ve, kaj drugi svet omiko imenuje, in akoravno vsakterega tiče, vendar mu pošteno srce in naravna pamet daje pravo spodobnost. Da bi tudi gospej svoje spoštovanje skazal, ima danes svojo sivo praznično suktnjo, škrlatasti telovnik in zeleni klobuk s krivim petelinjim peresom na glavi. „Bog te sprejmi, milostiva gospa,“ ji reče, „veseli me, da te morem s tvojim sinkom pod svojo streho gostoljubno sprejeti!“

Tirolka, prijazna ženica s sivimi lasmi in rudečimi lici, stoji pred hišnimi durmi. Čedno

je oblečena, in ker je ravno iz kuhinje prišla, si otre z belim predpasnikom roko ter jo poda tuji gospej rekoč: „Dobro došla, ljuba gospa! Kmalo bo skuhano; pač pa moraš to malo za ljubo vzeti, ker pri nas družega nimamo, ko mleko in maslo, ovsenjak in krompir.“

Tirolec pelje gospo v izbo; skozi čista okna se vidi temno jelkovje in sneženo hribovje. Miza, klop, dva stola in lepa zelena peč — ob enem ognjišče — to je vse, kar imata v svoji staničici. Tik nje je tudi revna čumnata. — Pa gospa se vendar Vsegamogočnemu zahvaljuje, da ji je to mirno zavetje podaril.

Tukaj dosedaj preganjana gospa gospodini kakor ji okoliščine dopuščajo. Kuha si sama, poleg tega pa nogovice spleta in šiva ter si tako vendar še nekaj malega prisluži. Najbolj pa jo skrbi mali Karol; da bi ga sama učila, nima bukev in vrh tega se je pa tudi preje že v latinščini začel vaditi. Ko tako necega jutra ravno v skrbeh premišljuje, zaklenka zvonček sosedne kapelice. Dobra pobožna Tirolka prispe v sobo ter ji pove, da bode gospod župnik iz Zagorja danes tukaj maševal. Erlavska s svojim sinkom

brzo hiti v kapelico. Župnik ima kratek govor pred mašo, ki ji prav v srce sega. Po službi božji ž njim govori ter sprevidi, da je to prav raznmen, pobožen in ljubeznjiv duhovnik. Župnik ji obljubil, da bo kupil za Karola potrebne knjige ter da ga bo vsak popoldan dve uri poučeval, ako dečku ne bo pretežavna pot čez gorovje.

Karol to z radostjo poslušā; sedaj bo vendar imel gotovo opravilo. Vselej komaj kosa pričakuje, da bi s svojimi knjigami čez goro k svojemu učeniku hitel. Toda kadar več dni dežuje, nima čisto nič posla, in takrat so mu dnevi zelo žalostni. Razumna mati sprevidi, da je dečku treba tako nedolžnega veselja, kakor dela. Torej mu hoče za oboje skrbeti.

Na Tirolskem se veliko kanarčkov izredi, katere tičarji potem v razne dežele razprodavajo. Tudi stari Tirolec ima ravno več mladih, prav lepih kanarčkov. Karol prosi mater, ker so tiči tukaj tako po ceni, da naj mu enega kupi. „Doma je Lenčica zmeraj tako tičico imela,“ pravi deček. „Kupite mi eno, da bodeva tukaj med skalovjem in gojzdi vsaj stvarico imela, ki naji bo spominjala ljube očetnjave!“ Mati koj v to privoli in

Karol izbere lepega kanarčka, ki je najbolj podoben onemu, katerega je imela njegova sestra.

Karol ima nad rumenim tičkom z bistrima črnima očescema veliko radost. Kmalo je kanarček krotak, da mu zleti na roko ter mu z rudečih ustnic drobtinice kljuje. Kadar deček pri pisanji sedi, prileti tičica na mizo, mu ruje pero in ga kljuje v prst, da jo mora v kletko zapreti, akoravno mu je všeč, da se ga živalica nič ne boji. Ko začne kanarček peti, se Karol močno razveseli. Necega dne mu reče Tirolec: „Kako pesmico ga moraš naučiti.“ Deček meni, da se starček le šali: ne ve še, kako se tiči lahko izučé. Tirolec seže po svojo piščalko. „Joj,“ vsklikne Karol, kako lepa slono-koščena piščalka! Tirolec mu okroglo zapiska ter mu pokaže, kako ima piščalko poprijemati. Karola lepi čisti glas iznenadi, in ker ima velike zmožnosti za glasbo, kmalo vse razume in zna vsako pesem žvižgati, katero koli sliši. Vsaki dan igra svoji tičici pesemco: „Vseh zlegov na svetu...“ in ko jo kanarček prvipot gladko in brez pogreška izpoje, jame deček veselja skakati; mati pa mu smehljaje reče: „Le glej, da boš tudi ti, kar ti je

naloženega, vselej tako natanko in brez spodtikljeja znal, kakor tič.“ Kanarček in piščalka čvrstemu dečku in njegovi materi še marsikatero veselo uro napravita, posebno ob žalostnih dneh, kadar ju vihar in dež ne pustita iz temne sobe.

Pa blagi ženi sta mož in hčerka vedno v mislih; marsikatero noč preliva uboga žena solze, ko se spominja svojih dražih. Se ve, da se zmeraj trudi, da bi kaj o njih zvedela — vse zastonj! Edina poročila iz Francoskega, ki jih more sprejemati, so v novicah. Gospod župnik jih jej pošilja vsak teden po Karolu. Necega večera pride Karol vesel domu, prinese časopis, ga vzame iz svojih knjig ter reče: „Gospod župnik ga še niso utegnili prečitati, pa vendar so toliko videli, da je veliko dobrih poročil v njih.“ Mati željno čita in v resnici najde mnogo dobrih vesti o vojski. Up se ji oživlja v srcu, da se kmalo povrne v ljubo domovino — kar zagleda na koncu novic dolg zapisnik francoskih plemenitašev, ki so bili zavoljo ljubezni do svojega kralja pomorjeni. Med temi zagleda tudi ime svojega soproga, Henrika Erlavskega. Groza jo prešine, kakor bi treščilo vanjo. List jej pade iz rok —

ona pa se v medlevici na tla zgrudi. Dolgo trpi, da se s pomočjo domačih, ki so na Karolovo plakanje prihiteli, zopet zave. Nevarna bolezen jo napade. Vsakdo dvomi, da bi še kedaj okrevala, mali deček pa, ki se noč in dan ne gane od materine postelje, vidoma slabeje postaja. Stari Tirolec večkrat z glavo majaje pravi z milim glasom svoji ženi: „Prihodnja jesen bo pač svoje listje na gomilo dobre gospe otresala, in ubogi otrok morda tudi več ne doživi zelene spomladi!“

IV.

Stari zvesti služabnik Rikard je čakal unkraj Rene, dokler mu ni brat njegov, ne-
ostrajšljivi ribič, prinesel poročila, da je gospo srečno prepeljal. Negova največja skrb je bila sedaj, da bi svojega priljubljenega gospoda grozne smrti rešil. Rikardu se je zdela velika krivica, da ga hočejo zavoljo njegove zvestobe do pravega kralja ob glavo djati.

Drugi dan hiti še pred solncem v mesto. Tu ima sina, Roberta po imenu, katerega so po sili med ljudsko stražo vzeli. S pomočjo tega

pogumnega in prebrisanega mladeniča, ki mora večkrat pri jetnikih na straži stati, upa svojega gospoda iz ječe rešiti. Oče in sin mnogo sklepata, a ničesar ne moreta izvršiti. Naposled se pogovorita, da naj sin vedno pazi, in kadarkoli se mu kakošna priložnost ponudi, naj jo v prid nameravanega oproščenja porabi. Toda osoda jima je nemila, da Robert že skoraj obupa.

Erlavski gospod se slednjič v smrt obsodi. Drugo jutro se ima rzsodba nad njim spolniti. Potrt sedi zvečer v svoji samotni ječi ter naslanja glavo na roko. Še toliko ga nimajo več v čislu, da bi mu zadnji večer luč prinesli; gosta tema ga obdaja. Ni mu mar samega sebe, a ko se spomni svoje drage soproge in ljubih otročičev, postane mu milo v prsih. Ničesar ne ve, kje da so in kako se jim godi; to mu je največja skrb. Pa kar je pri razglasbi smrtne obsodbe s pogledom v nebo rekel, to je tudi sedaj njegova zadnja misel: „Gospod, tvoja volja naj se zgodi!“

V Bogu se združijo vse njegove misli: „Pri kom čem zadnjo noč svojega življenja tolažbe iskati, kakor pri tebi, preljubi nebeški Oče? Kar ti pripustiš, je vse najboljše. Torej ravnaj z menoj

in z mojimi po svoji božji previdnosti. Ako me hočeš moji dragi ženi in mojima dobrima otrokoma vzeti, skrbel bodeš očetovsko zanje in tolažil jih v preveliki žalosti — in z zaupanjem v te in mirno bom položil svojo glavo na klado, ki je namočena že s krvjo tolikih mojih prijateljev. Ako me pa hočeš moji ženi in mojima otrokoma še nekaj časa ohraniti, saj ti je lahko, duri moje ječe odpreti in me mojim sovražnikom iz rok iztrgati — in potem bo vse naše življenje tebi posvečeno in vedno češčenje!“

Ko je blagi mož tako zamišljen, hipoma nastane na prehodu velik hrup. Ko bi trenil, se duri njegove ječe odpro. Gost dim se vanjo vali in neznana svitloba obseva vso ječo. Mlad vojak se predenj vstopi ter šepeta: „Za božjo voljo, rešite se!“

To je Robert, sin starega Rikarda. Po neprevidnosti nekaj pijanih vojakov zanetil se je ogenj v hiši, v kateri so bili jetniki zaprti. Vojaki, ki so pred jetniškimi vrati stražili, odmetali so orožje in druga oblačila ter hiteli gasit. Mladi Robert je v prvi zmešnjavi obleko in orožje nekega vojaka pobral in s tem naglo k Erlavskemu gospodu tekal.

„Le urno to le oblecite,“ mu pravi Robert nadalje, pomaga mu suktno obleči, pritisne mu klobuk s peresjem in kokardo na glavo, opasa mu sabljo ter mu da puško v roke. Ker dobrega gospoda niso v ječi nobedenkrat obrili, ga brada divjim vojakom tistega časa toliko podobnejšega dela ter mu daje pravo vojaško postavo. „Zdaj jo pa le brž vderite po stopnicah skozi velika vrata,“ pravi Robert; „v tej obleki, upam, bodele brez zadržka ušli. Potem pa hitite k mojemu očetu, katerega bodele našli pri njegovemu bratu, staremu ribiču pri Reni.“

Erlavskemu se dozdeva, da je mladi vojak angeljska prikazen, da je njegov nagovor nebeško poročilo. Toda takoj se zave, kaj mu je početi. Možato, kakor bi imel najtehtnejša opravila, drvi po stopnicah med gasilce, ki vodo vlačijo k ognju, ter zareži nad njimi: „Prostor, prostor!“ Tako dospe na cesto, ne da bi ga bil kdo ustavil. S predrzno srčnostjo in urnih nog hiti naravnost proti mestnim vratom, in ker mu je Robert tudi geslo ali parolo povedal, ima kmalo mesto srečno za seboj.

Ko polnoči bije, pride do starega ribiča,

Potrka na okno. Ribič stopi iz hiše, ter se prestraši. Ne spozna ga ter misli, da je vojak, ki hoče njega in njegovega brata vjeti, ker sta si s svojo zvestobo do Erlavskega gospoda veliko sovražnikov nakopala. Ko pa dobri ribič Erlavskega gospoda spozna, vsklikne s povzdignenima rokama: „O hvala Bogu!“ — ter ga ves radosten pelje v sobo. Rikard, ki je že deset noči tukaj prečul ter ga pričakoval, hiti proti njemu rekoč: „O moj gospod!“ in oba možaka se z rosnimi očmi objameta. Najporej ga Erlavski gospod povpraša po ženi in otrocih. Rikard mu pove, da sta gospa in Karol oteta, Lenčica pa da je bila zelo bolana, da pa zopet ozdravela v tej hišici biva. Deklica, ki je tik tiste izbe spala, se na veseli krik starega Rikarda prebudi ter svojega težko pričakovanega očeta po govorici spozna. S solzami veselja ga hiti objemat, pa tudi cveteča ličeca mlade hčerke so rosna očetovih solz.

Koj sedaj se hoče čez Reno prepeljati, da bi ušel iz drage domovine, nekdam rajске dežele, ki je pa sedaj brlog divjih krvoločnikov. V ravno istem čolnu, ki je njegovo ženo in njegovega sinu na unstranski breg prenesel, ubežal bode tudi

oče s hčerko sedaj na takrat še srečno Nemčijo. Nevtegoma se z Lenčico na pot poda. Stari ribič gre naprej, za njim pa Rikard s culico na hrbtu. Lepa, krasna noč je; vse je tiho, ko se Reni približujejo, kjer je čolnič za grmom že pripravljen. Pri tej priči zaslišijo streljanje za seboj in zagledajo več možakov, ki vpijejo: „Stoj, stoj!“ — Ogenj v ječi je bil kmalo pogašen. Vojaki so Erlavskega gospoda, obleko in orožje brž pogrešili, ter hiteli ubežnika zasledovat. S strašnim vpitjem se približujejo. Vse štiri begunce obide smrtna groza. K čolničju teko, kar morejo. Erlavski z Lenčico v naročji prvi vstopi, Rikard pa skoči za njim. Oba zgrabita vesla in na vso moč od kraja odrivata. Stari ribič, za katerega ni bilo v čolničju prostora, se skrije v neko votlo vrbo.

Komaj so dvajset korakov od brega, so vojaki že na bregu. Koj začno streljati za ubežniki. Strašno jim kroglje krog ušes žvižgajo. Erlavski ukaže Lenčici, da naj se v čolnu na dno vleže, možaka začneta pa še urnejše veslati. Ena krogla zadene Erlavskega gospoda ravno v klobuk ter mu ga prevrta, dve pa prižvižgate v Rikardovo veslo. Čoln je komaj

dva prsta nad vodo in malo manjka, da se ne potopi. K sreči pa vojaki nikogar ne ranijo in srečno dojdejo na unstranski breg.

Erlavski se na kolena spusti ter se Vsemogočnemu zahvali za rešitev; Lenčica in Rikard pa sledita njegovemu izgledu. Potem se vsedejo na ulomljeno deblo, da se malo oddahnejo. Ko se odpočijejo, naloži si na ramo culico in poprime palico zvesti Rikard, ki tudi v nezgodi noče svojega gospoda zapustiti, ter koraka naprej, Erlavski in gospodičina Lenčica pa gresta za njim. Proti gojzdnatemu švabskemu pogorju se obrnejo, ki se zavoljo mnozega jelkovja imenuje Črnilog.

V.

Erlavski sedaj nima druge skrbi, kakor da svojo soprogo poišče. Rikard ima blizo Črnega loga znanega kmeta — poštenjaka. K temu gredo najpoprej, da se nekoliko dni odpočijejo, predno potujejo naprej. Pa komaj stopi Erlavski v kmečko gostoljubno hišo, že mu je odhod v mislih. „Ne bom imel prej miru,“ pravi Rikardu, „dokler ne najdem svoje žene in svojega sinu. Ti me že

tolažiš, ljubi Rikard, da je gotovo na Helveškem; pa kako smo v stanu tjekaj priti? Peš ne more nežna Lenčica tako daleč hoditi, voziti pa se tudi ne moremo, ker nam manjka denarja!“

Sedaj potegne Rikard mošnjico iz žepa ter veliko svoto zlatov na mizo izsuje. „Niste tako revni ne, kakor mislite, ljubi gospod,“ mu reče. „To je vse vaše!“ Erlavski pogleda sedaj denarje, sedaj zvestega služabnika. „Ko ste bili še imoviti,“ nadaljuje Rikard, „ste bili tudi vedno dobrotni. Kolikim ste v največjih silah denarjev posodili! Med tem, ko ste v ječi koprneli, izterjal sem nekoliko teh dolgov. Res je, da je mnogo nehvaležnežev in nepoštenjakov na tem svetu, vendar sem jih našel mnogo, ki niso le celo posojilo vrnili, marveč še nekoliko pridjali.“ — Erlavski zlate prišteje. „Veliko je, prav veliko,“ pravi s hvaležnim pogledom v nebo. „Pa kako dolgo bo to trpelo?“ „Bomo že gospodarili.“ odgovori Rikard, „in pred vsem se bodemo na Helveško peljali.“

Rikard kupi konja in lahek kmečk voziček, nad katerim je v obrambo proti vetru in dežju po obročih razpeta platnena streha. Tako se od-

peljejo naprej. Rikard večinoma peš poleg voza koraka; Erlavski pa in hčerka njegova se od dobrega starčeka prisiljena skoraj vedno vozita. Dojdejo na Helveško. Toda Erlavski nikjer le besedice ne more poizvedeti o svoji ženi. Vse popraševanje nič ne pomaga. Prepričan je, da se je kam drugam obrnila. Zaradi tega se povrnejo na Švabsko.

Trpljenje v ječi, strah in groza pri obsodbi, vedna skrb na begu in vsakdanje težave potovanja dobremu gospodu vso moč vzamejo. Vslabljeni mož zboli ter se mora v neko švabsko mestece naseliti, dokler se mu zdravje na bolje ne obrne. Rikard najme dve stanici s čumnato in kuhinjo, nakupi najpotrebnejšega hišnega orodja, in ker je v domačih opravilih dobro izurjen, vse gospodari. Lenčica mu zvesto pomaga in z velikim veseljem od zore do mraka opravlja vsa dela, ki ne presegajo njenih malih moči. Erlavski mora s prvega v postelji tičati. Dolgo trpi, predno toliko okreva, da mora vstati in v sobici sedeti. Hčerka si vse prizadeva, da bi mu dobro postregla, srce razjasnila in čas prikrajšala. Vsak dan ga s čem družem razveseli,

— zdaj s kako novo jedjo, ki jo je prvipot sama skuhala, zdaj s kako lepo pesmico, zdaj s kakim prijetnim poročilom. Oče pa ji pri vsaki priložnosti skazuje svojo ljubezen in zadovoljnost.

V tem pride Lenkini rojstni dan. Še pred belim dnevom hiti k maši Boga hvalit in molit za svojega očeta in ljubo zgubljeno mater. Ko pride domu, lej — so njene najljubše cvetlice, prelepe višnjeve vijolice na oknu in krasno rumen čopast kanarček, kakoršnega je doma imela, je v zali kletki nad cvetlicami obešen. Zlato jutranje solnce pa prijazno obseva mile darove očetovske ljubezni. Radostne hvaležnosti solzice zaigrajo v dekličinih očeh. Kako iskreno se glasi njena zahvala dobremu očetu. Ta pa ji pravi: „Dokler smo bili še v svoji graščini, je bilo pač vse drugače. Dan tvojega godu je bil praznik za vso družino in celo vas. Danes pa ga bomo v tihem veselji praznovali.“

Napravijo boljši obed; oče je zopet prav dobre volje. Rikard mora tudi k njima prisesti. H koncu prinese še pridni služabnik s cvetlicami obtaknjeno torto in steklenico rudečega elzaškega vina, ki se je bil pridelal na domačih vinogradih.

Oče poprej pije na Lenkino zdravje, potem na zdravje svoje žene in svojega sinu. Toda britkost se združi z veseljem in solze mu kanejo v vino. „O Lenčica,“ pravi oče, „kje je pač danes tvoja mati in tvoj bratec; kje obhajata tvoj god? Kaj se jima je že vse primerilo? V koliko neprijetnost, zadrego ali nesrečo zabrede žena ali otrok, ki sta brez prijatelja, brez varuha po širocem svetu prognana! Bog zna, če bomo ta dan še kdaj skupaj praznovali! Sicer sem bil tako veselega srca in tako trdno zaupanje sem imel v božjo previdnost. Sedaj pa moram dostikrat prav žalostne ure prebiti. Bojim se — bojim!“

Lenčica se jokaje svojega očeta oklene, da bi ga potolažila: „Le mirni bodite, preljubi oče! Bog nas ne zapusti. Gotovo nas bo še enkrat združil. Ni nas zastonj tako čudovito rešil. Gotovo bo za nas skrbel.“ Rikard jej pritrjuje: „O gotovo nam bo Bog pomagal!“ Pri tem si pa skrivaj z roko otere solzico — ter umolkne. Britkost jim srca navdaja — nihče ne spregovori več besedice.

Pri ti priči začne kanarček na oknu žvižgati napev k pesmici:

Vseh zlegov na svetu
 Se nič ne bojim;
 Pri našem Očetu,
 Vem, moč zadobim.

Lenčica z zavzetjem strne roke ter vsklikne:
 „Oče nebeški, kaj je to? To je prva pesmica,
 ki se jo je Karol na glasovir brenkati, jaz pa se
 jo peti učila — ki smo jo ravno takrat peli,
 ko so vas, preljubi oče, vjeli.“ — Erlavski,
 Rikard in Lenčica, vsi trije začudeni zrejo v
 kanarčka. Tu ni mogoča pomota! Vsak glas na
 pravem mestu. Ničesar ne manjka!

„To se mi čudno zdi,“ pravi oče ter se
 odkrije. „Ljubi Bog, sedaj sem prepričan, da
 mi hočeš zopet dati ljubo ženo in milega sinka.
 Le od teh dveh mogel se jo je tiček naučiti,
 akoravno ne umejem kako! O Rikard, kako si
 vendar tička dobil?“

Rikard mu pove, da je tiča včeraj od
 mladega Tirolca kupil. „Podvizaj se in hiti,
 kar moreš,“ pravi Erlavski, „in poišči mi ga.
 Morda nam bo mogel kaj sporočiti.“ Rikarda
 ni dolgo nazaj. Erlavski in njegova hči ga vsa

nepokojna pričakujeta. „V koliki revščini morata biti,“ pravi oče, da sta morala celo to ljubo živalico prodati. Morebiti sta tudi že mrtva in ta kanarček je celo premoženje, ki sta ga nama zapustila.“ Slednjič pride Rikard s Tirolcem. Toda mladenič ne ve nič posebnega o kanarčku povedati. On ga je od necega pastirja na Tirolskem kupil. Na popraševanje Erlavskega gospoda zagotovi, da je tuja gospa s takšnim dečkom res v njegovem kraji, da je torej mogoče, da je bil tiček kedaj njun. Pravi, da je gospo vsako nedeljo v cerkvi videl in dečka, ki se k gospodu župniku hodi učiti, večkrat srečal. „Deček mora biti že neizrečeno učen,“ nadaljuje mladi tičar svoje poročilo, „ker je vselej veliko knjig z jermenom privezanih na hrbtu nesel.“ Slednjič opiše še gospejno in dečkovo podobo tako natančno, da vsi enega glasu radostno zavpijejo: „So že, so že gotovo!“ Srčno hvalijo Boga, da jim je po svoji čudni previdnosti razodel prebivališče predrazih zgublencev. Erlavski še dečka prav vestno izpraša po kraji, v katerem žena živi, in po poti, ki tjekaj kaže, ter podari strmečemu Tirolcu za odkritosrčno pripoved velik srebrnik.

Brž se prično na pot pripravljati. Erlavski ne čuti nobene bolečine več; veselo poročilo ga je bolj okrepčalo, kakor vsa zdravila. Lenčika mu pomaga spravljati, Rikard pa pripravi vozek ter gre h krčmarju po rujavca, ki mu je le za hrano brez plačila služil. Koj drugi dan odri-
nejo na Tirolsko. Tudi ljubega tička ne pozabijo; obesijo ga v njegovi kletki na obroč, na katerim je platnena streha razpeta. Erlavskega in njegovo hčerko pa med potjo kratkočasi in razveseljuje s svojo lepo pesmico.

VI.

Erlavski srečno dospe s svojo tovaršijo in kmečkim vozom v vas, v katere župnijo spada soseska Črnapeč. Nevtegoma gre k gospodu župniku. Ta častitljivi duhovnik mu vse potrdi, kar je slišal od Tirolca-tičarja. Erlavskega gospa in sinek sta še pri življenji. „Samo da dobra gospa,“ pristavi župnik, „močno tuguje. Svojega moža za mrtvega objokuje, in odkar je to nesrečno poročilo sprejela, pač ni v njenem srcu prostora za veselje. Komaj je užugala nevarno

bolezen, katero jej je žalost nakopala, in le z veliko težavo in počasi se ji boljša.

Erlavski praša, odkod da je to neresnično poročilo. Gospod župnik prinese cel kup novic, poišče list izmed njih ter ga predenj položi. Erlavski s svojimi lastnimi očmi bere na natisnjenem listu, da je bil ta in ta dan ob glavo dejan. Čudno se mu to zdi, vendar si kmalo celo stvar raztolmači. V tacih zmešnjavah je tak pogrešek še najmanjši nerodnost. Ali so pozabili njegovo ime izbrisati iz imenika nesrečnih obsojencev ali pa tega navlašč niso hoteli storiti, da bi se jim ne bilo treba zagovarjati, ker so ga pustili ubežati.

Erlavskemu gospodu se v srce užali, da je to lažnjivo in nesrečno poročilo toliko žalosti napravilo njegovi soprogi ter jo je skoraj umorilo. Gospod župnik je tega mnenja, da se ji sme veliko veselje, ki jo čaka, le z veliko previdnostjo naznaniti. Pogovore se, kako bi se dalo to izvršiti ter se na to vsi odpravijo proti Črnipeči, dasiravno je zelo neprijetno vreme ter se že mrači. Celi dan je deževalo in ker je v tej deželi tudi prej zima, naletuje celo nekoliko sneg. Srečno dospejo vrh gojzdnatega hriba, s

katerega se vidijo skozi jelovino v globokem dolu nizke kočs s plošnatimi sneženimi strehami in dimniki, iz katerih se ravno kadi. Tukaj se vsedejo na mahnato skalo pod gostimi jelkami, ki jih s svojimi razprostrtimi vejami branijo proti vetru in dežju; Rikard pa nadaljuje pot proti kočici, katero mu je gospod župnik pokazal.

Erlavska gospa sedi črno oblečena pri ognjišči in švigajoči plamen že razsvitljuje mračno sobico. Nogovice plete, deček pa iz neke knjige čita. Ko zvestega služabnika z sivimi lasmi zagleda, zakriči in delo ji pade iz rok. Proti njemu hiti, ter ga tako radostno in srčno pozdravi, kakor da bi bil njen lastni oče. Tudi Karol je samega veselja skoraj iz uma. Gospa posili starčka, da naj se na stol vsede, ki ga je deček k peči primaknil.

„O Rikard,“ ga ogovori, ko nasproti nje sedi, „tako-le se moramo zopet videti. O krvavi smrti najboljšega moža in očeta ti ne bom pravila; ta spomin je prežalosten. Kako pa je bilo z Lenčico? Ali je umrl ljubi otrok, kakor je zdravnik prorokoval? Skoraj gotovo je njena lepa podoba že prah in pepel!“ Rikard ji pove, da

je prijazni zdravnik otrokovo bolezen nevarnejšo slikal, kakor je bila v resnici, samo da je gospo tem lažje k hitremu begu pregovoril, ter da si je Lenčica kmalo opomogla in da je odsihmal čvrsta in zdrava. Mati je vsa v veselji in po dolgem času zopet preлива solze, ki jih ni žalost rodila. Toda v tistem trenutku pogleda temno Rikarda rekoč: „Kako pa, da je nisi seboj pripeljal? Zakaj je nisi otel nesrečne domovine, kjer si ni niti eden trenutek svesta življenja? Kako si v stanu, brez nje k meni priti, trdi mož? Zakaj si . . .“ Nameravanega stavka ne more dokončati, kajti duri se odpro in Lenčica hiti k svoji materi. Tudi Karol priteče k svoji sestrici. Večjega veselja pač ni na svetu, kakor ga mati občuti, ko oba svoja ljuba otroka na srce pritiska.

„Oj da bi vsaj ljubi mož še živel,“ poprime prva mati besedo ter se v nebo ozre. „Potem bi moje veselje do vrhunca prikিপelo. Tako pa sta, ljuba otročiča, sirotici brez očeta in vajin pogled navdaja z žalostjo zatrto materino srce! Kako vama čem pomagati uboga vdova, ki si sama ne znam svetovati!“

Sedaj jo Rikard lepo začne pripravljati na veselo poročilo o rešitvi svojega gospoda. Pa Erlavska je srčnejša, kakor si je Rikard mislil. Veliko veselje, dobrega služabnika pred seboj videti, še bolj pa ono, da more svojo objokovano hčerko objemati, daje ji dosti poguma, da čuje tudi vest o svojem soprogu, ki ni bil umorjen, marveč željno pričakuje združiti se zopet s svojo ljubljeno gospo. Utripajočega srca stoji blagi mož že dolgo časa za durmi ter čuje sleherno besedo iz izbe.

Ko gospa iz Rikardove govorice očitno zve, da njen mož še živi vsa zavzeta zavpije: „Tedad živi! O vekomaj bodi češčeno božje usmiljenje, ki ga je njegovih morilcev otelo! O gotovo ni daleč! Otroka, pojdiva, pojdiva le brž k njemu!“ — v tem trenutku Erlavski gospod vrata odpre ter skoraj iz uma hiti v razpete roke svoje žene! To pa obidejo nekako čudni občutljeji, ko vidi pred seboj stati ljubega moža, ki ga je že za mrtvega objokovala ter za njegovo dušo molila. Plašna in boječa ga ogleduje, ko v ognjeni svitlobi pred njo stoji, kakor da bi še ne verjela, da je vse to res. Kaj občuti, tega ji ni moč povedati,

in le to reče: „Oj kakšna radost me čaka v nebesih, kjer se bomo s tolikimi zopet snidli, od katerih nas je smrt ločila!“

Oče, mati, sin in hčerka, častitljivi župnik in zvesti služabnik so pri ognjišči še celi večer prav dobre volje. Tudi stari Tirolec in gospodinja k njim prisedeta ter se nad veselo dogodbo prav iz srca radujeta.

Drugo jutro pa dobe še enega gosta, ki je k združenju blage družine za Bogom največ pripomogel. Rikard prinese kanarčka, ki ga je bil pretekli večer v vasi pustil. Karol se zelo uveseli, ko svojega tička zopet zagleda. Med materino boleznijo je skozi okno ušel in odsihmal ni Karol ničesar več o njem zvedel. Erlavski sedaj natanko pove, kako mu je kanarček nakazal pravo pot do zgubljene žene in sinka. Gospa pa reče na to: „Dobri Bog, ti si to vse tako ukrenil. Po tej živalici razodel si mojemu možu, v katerem odločenem kotičku zemlje da prebivam! Čudna so tvoja pota, o Neskončni, in milost tvoja nima konca, nima meje!“

Karol pa radostno pristavi: „Kaj ne, to je bila srečna misel, da sem tička ravno to pesmico

naučil? Tega si bi pač ne bil mislil, ko sem bil zaradi njegove zgube toliko žalosten, da mi ga je Bog le zaradi tega vzel, da mi bode ljubega očeta in setrico zopet dal in vrhu tega tudi še tička. Tukaj se vidi, kako Bog dostikrat majhno nezgodo obrne v veliko našo srečo.“

„Prav imaš, ljubi Karolček,“ pravi oče: „celo našo lastnino nam je Neskončni vzel, dodelil nam je pa boljše zaklade. Zadobili smo v svoji nesreči večjo krepost, ki ima edina večo vrednost v sebi in proti kateri ves posvetni lesk in vse blagostanje nič ne velja. In morebiti nam Bog tudi še kedaj da časno premoženje, kakor tebi tvojega kanarčka.“

Pastir, kateremu je Karol naročil, naj vjame njegovega kanarca, in ki je tička potem prodal, mesto da bi ga bil vrnil žalostnemu dečku, kar ostrmi, ko ga gospod župnik zaradi tega trdo prime ter mu pove, da je tiček daleč od tod v tuji deželi tatvino razodel. „Svoje žive dni ne bom več kaj nepoštenega napravil,“ vsklikne deček skesan, „ker sedaj dobro vem: Kar svet ima zdaj skrito, bo enkrat vsem očito.“

Erlavski sklene, da hoče to zimo v revni bajtici prebiti; Rikard pa se v bližnjo kočo vseli. Kanarčka denejo na ravno isti kraj, kjer je bil takrat, predno je ušel. Lenčica ga pridno oskrbljuje in mu tudi po zimi da vsak dan kak zelen perešček ali pa kak surov krhelj. Večkrat, kadar blaga družina o svetlih zimskih dneh v izbici sede v snežnato okolico in temno jelovino gleda, zapoje kanarček napev k pesmici:

Vseh zlegov na svetu
 Se nič ne bojim;
 Pri svojem Očetu,
 Vem, moč zadobim;

in stariši kakor otroka zapoje celo pesmico, ki jih potolaži in navda z novim upom. Marsikatera nezgoda in bridke skrbi obiščejo še to družino; pa kadar kanarček pesmico zapoje ter potem veselo zažvrgoli, so potolaženi in vsi so potem ene misli: „Vanj hočemo zaupati, ki nam je po tem tičku, po tej ubogi stvarici že enkrat tako prečudno pomagal. On, ki nas je dosedaj tako očetovsko čuval, bo tudi v prihodnje naš zaščitnik, naš pomočnik!“

Stari Rikard pa potëm vselej pristavi : „Kaj pa da! Tudi jaz sem tega trdnega prepričanja. Ko vidim pod oknom v snegu in hudem mrazu revne tičke, me vselej v srce gane. Pa domislím se tedaj Jezusovega izreka : „Poglejte tice pod nebom! Ne sejejo, ne žanjejo, ne spravljajo v žitnice in vendar jih vaš nebeški Oče preživi!“ In ali niste vi veliko vredniši od njih? Kadar pa tega kanarčka zagledam, vtisnejo se mi svete besede še globokejše v srce, in kadar celo svojo pesmico zapoje, ne morem biti več malosrčen — naj bo še tako hudo na svetu in naj se nam še tako trdo godi. Kdor tičice preživi, tudi na nas ne bo pozabil!“

Blaga družina mora še marsikatero britkost prestati — naposled pa se sme vendar v očetnjavo povrniti; tudi dobi skoraj vse svoje premoženje nazaj. Erlavski in njegova pobožna soproga pa se tega bogastva in imovine veselita, ker moreta svojim prijateljem v nadlogi, dobremu Rikardu, njegovi ženi in junaškemu sinu, staremu ribiču in slehrnemu, kdor koli jima je kdaj kako dobroto skazal, vse po svoji volji in obilno poplačati.